

Soobe: siginten na do sooninkan renmun haqirilaanun ya batte, n'i kafuma me yi gelli duna banje su, nan yill'i sanqini i do me naxa, kuudo n'i tuyindi me haqirilaanun ja, m'i na katu gollini doome ma sooninkaaxu na wurugi. Ken ya ni sooninkon ga ti: " doronmun filli ya na koccen wuttu".

KOYIYE

Sefan-yinme	dare
SOONINKON DO SOONINKAN XANNE!	2
TUWAAXUN FASADUNTAAXU NAABUREN KANMA	3
TUWAAXUN DO NAABURE	3
Manne waajibi n'o kanma xaranjen falle?	3
Manni fanan ja?	4
SOONINKON GANNIN-DEBINKAAXU	5
Xannen tangande	6
Gelli Xaranjen munnafa .	6
Xaňaaga xararan renmun fedde tuuba mali	7
Moodi Siixu Maxan Daraame genme	7
AL AZHAR MOODI	8
Daawan fasojuntaaxu do daawan gumun sigirexe alla banje	9
An diinan yaaxe muuru	10
XIRINDE KATTI SILAAMINI	10
TUWAAXUN DO DIINA	11
Yexun kiite alla kitaaben do faaren sunna	12
Jikku sire ma (tege jikku sire)	12
SIGI T'AN WAAJIBIN JA	13
Taarixun yigu xooron yogo ni	
Taarixun yigu xooron yogo ni	14
Sig'An yinme dan ja Fatanbin Taalibe	15
AN DO SORON BIREENE DOO ME KAN MOXO YA?	15
INKEEDUNKAAXU	16
TIIRIN TIIRIN MAAMAN KOTOLLE	17
Faab-kan ren-sire	18
FAABANKA [Mali Jamaane]	18
XAWANCAAXU	19
BUTURU MAANI BUTURU	20
AFIRIKI DO EROOPU DIPLOMAASIN GOLLIÑAN-RENMAAXU:	21
tuwaaxun do naaburen do Kacci bee g ` I do me naxa	22
Sooben do sange	22

GANGO

Xirinde katt'an ja in maarenme! Anken be ga yingi ke SOOBE dare ke yi, an ga duna noqu su, nan ti: an rawa sefan-yinme wuttu nan sefe a kanma, hari a ga na ña lenkaccu 5 ya yi, n'a xeyi katt'o yi, ti ku xeyindi moxo du baananbe su ga d'an saga, o n'a ro SOOBE riyinte di, sooninkan renmun su na bog'an haqirilan xala.

Français

SOOBE: c'est un journal ou un magazine consacré à l'accumulation des opinions du Soninké et les distribue entre eux. Venez nous rejoinder à sa préparation, s'il vous plaît rédigez un sujet et nous en envoyez par ces adresses ci-dessous:

English

SOOBE: is a paper or a magazine which devote to accumulation to the Soninke opinions and distributes between them. So help us its preparation please; write us any information or subject that you have and send it to us at:

Sooninkon Maarinden Kafo Egypte
B.P. 1172 Attaba Caire Egypte.
E-mail: sooninkonkaho@hotmail.com
www.soobe.fr.tt

Sooninkara

SOONINKON DO SOONINKAN XANNE! FO Gemunte!!

Xa ,sooninkon do xan tanna Fi ḥariñanje a do yaagu!!

Digaame na katta sooninkaaxu daga kaaneyen ña. N'akoyi sooninkan renmun ña na nti kafo sun ta non ña a gan wure-wuti kanmu ña ganta t'I da Joppa xaran je ña yi awa sooninko xoro xan t'a Joppa na xaranjen ña ba? Kiyan do wuro. Har 'an da ña 100 siine falle.....

Ω 1- Xaranjun de:

O sooninko ,lenki o ga laato bakka fi hana be yi ken ni Xaranjen do Xaranjunde ñaayi ken bire ken di da ga kaanen xotte ni de! bawo xaranjen moxon nbono O maxa ku siino sikki 3 danginto 07-08-09. ((Tuwaxun ni taqeyen ya soron kafun intengan den di.i ga me de mana me tuyen noxondi a do me tuye in kanma; ado I ga me jidini ti tuwaaxun ña iyogo wa ragana iyogo yi)).

Sere an ga da fo tu, tanna tuyinde yi. A wa kafo siginde in senbendini.

Ω 2 - Xaranjunden killu:

Xaranjunden killu ni fillo ya, ti jati regaye soron katafen ranñaran ña:

- 1- Nan taaxu xaran moxon ne, ag'an serandini, gelli sere be gama Kati ken da.... Fillandin fayi.
- 2- Xaranjunde ti tirindinde ña. xo: an ga nta fon tu an na tuwaanon tirind'a yi kuudo an gollen na siro an maxa.ad' an diina. O xanne ke Xaranje nafan xooren ya ni.

Ω 3 –xanne ke xaranje nafanun yagonu:

Xannen tuyen ni xureye ña o wariyen da.Birantaaxun ya ni o yonkinun da. xo xa g'a tu moxo be nan ti: Ñaxaliyen do sondon-ñase yen riini kappa xanne ke tuyen ya yi, na toxo ti xanne ke tuyen w'o tuyindini fi be nu muxunten g'o yi xanne ke noxon di. A wa fo xa kinn'o yi ke be sankunten g'o yi. A wa fo xa bangandini ke be ga biten di.A w'o yonkinun ñalindini ti fi kurunbanun tuyen ña.

A w'o yingindini fi nu ya, n'a koyi nan ti ken ni sooninkan-xanne ña yi, ke feti sooninkan xanne yi. O n'o sondomu norondi ti sooninkan-xanne tuyen ña. Sere,an ga sanku an xanne ña an sanku d'an killen ña.

O n daga katta fi burun yogoni,ya du koroosiye gan xawa ñaan'i ya

Ω 4 - Du koroosiye fiburu yagonu ya :

- Ke xanne xaranje toxxe, An ke sooninke, an faaba sooninke, an ken renmun ñaa na mani ya sooninken falle!

Sere su man ña sooninke yi ganta Harna ya (alla), sefe, an llefi a jalagini ya ba nan t'a dan ña sooninke yi ?... a wa keeta gollen w'an maxa dee!! Kan moxo? bawo an ña yagunu nan ti: sere tanna n'a tu nan ti an ni sooninke ña yi! an ña yaagunu nan digaamu an xannendi! Kawafi....aaa!!.

- Sooninkan renme,an ken ta sooninkan xanne mukku!.xanne gama koni a katta sefene kan moxo!

- xanne ke tuyin balaaxun ni kallen ña o sondomu dan ña . A do xurusinde ya ni o birantaxun da. Bawo xanne ñaani o wuyun dan ña.

Mali (meli) wandi xanne an do bire su tunboguye. Mali wandi xanne an do bire su suno. DARU NOXO LENKI YA LENKI WA XO XUNBANE.

**Maamudu daraame
Nan bougu jonboxu jallaane**

TUWAAXUN FASADUNTAAXU NAABUREN KANMA

Sere be naaburen ga na roxo, a hanmin wa gabono.

Nxa; sere be tuwaaxun ga na yiriwe a hanmin wa roxono.

An n'a tu, an hanmin nan roxo ti tuwaaxun yiriwayen ja, an fasunta a ga gabo ti naaburen yiriwayen ja.

An n'a tu nan ti, a n gaba naaburi gumen nan halaki.

A n roxa
halaki.

A n roxa an
tuwaaxun

tuwanan nan
wari

do

naaburigumaaxun na me ñ'a yi, a na kisi bakka halakiyen ja, a do na golli siren gaben ña

An n'a tu tuwaaxun ya n'i kamannen koroosini, nxa; naburigumen ya n'i naburen koroosini.

Maarenme, an yinme na ho xerexere ku hilli do me naxa.

**Xa maarenme: ABDULAYI JAGURAGA.
NAN BOGU: GAASA - KINGI.**

TUWAAXUN DO NAABURE

Lemunu, xor'on xara fina, o na sooben wutu, na tuwan belaaxun kaccen bug'oxannun wa.

Ken falle o na naaburen muuru. Wacca ke dunna seree be ge mi xara naaburen t'an maxa anti jaatene seri sahabante har'an faabe noqun ja, sa kuttun noqun ja.

ma d'an
ketti soron
ga na xara
soron t'an
ga na toqun

Wacca ke duna har'an naabure gan t'an maxa digaamun terinkana an ko I n'an antoqun ña gaaren ja.

Xa an ga na tuwaaxun kita an wi naaburen xa kitta na duna kita an na laahara xa kita. Ken kun ja xoron duruxot'on xara.

**xa ma renme Gaayi yeli Kamara nan bogu
Gidimixa Xaliiñoro.**

Manne waajibi n'o kanma xaranjen falle?

Hi be ga sigi, in ge di ke sefanyinme wutu in da hi gabu ya ñari, o gan xawa nan sigi d'i batte, n'i jaara baawo; watte ya ni a ganta jaarene ma xaranje, O xaranjaanu, xa ga na xara nan saage nankuuru a nta gemme.

1- a wa gelli kun fiinu noxon di jaarabinu beenu gangaba nan yeji, gelli yaxunun noxon di, baawo sere gabe ro yaxun di, xa i ma yaxun ñure tu a ga giri do mani ya, kan ya ha ga sigi yaxun bakken ga gabo o maxa kaarani ya.

2- a wa gelli kun fiinu yi, o ga da me laatondi me ya ti janmun do xabiilanun ja.

Ken xa ga da jaarabinu beeni r'o maxa, o su wa a haqen tu, o da yaxunun bagandi na sunpunun kutu do ken batte, o xa su ni baane ya, o giri noqu baane ya, ken geni o haaba Aadama d'o ma haawa, o su ni silaaminin ya, o su ni sooninkon ya yi, silaamaxun xa ma sere hasu sere, a ga heti gelli Allan kannen halle.

Ken d'i me tana xo; o g'a tu moxobe, ken kuna, in maarenmu digaame dehonde da, xoro na me deema, na me xaranjun di, m'o na kato kisini gelli duna di, ma katta laaxara. O su w'a tu nan ti kaho su ga daga kaane xaranjen yan da deje kaane, ken kuna; o xa gana xara nan saage nan kuuru o ra nta dagana kaane.

**Xa ma renme: Mamadu Jexite kaba.
nan bogu: kahayide do bakkeli**

Manni fanan ja?

Sikkan t'a di tuwaana be ga na gIri ma xaralla ma sefeka (radio), ma telenka, nan yaala sooninkara na sooninkan renmu haqilunlan muuru, n'a wutu gelli Ganbi nan ri Senegaali do Muritaane, Gine, nan rii Malin ja, nan ti: kanni fanan ja? Sikka nt'a di jaabin wa ñaana; 80% (tansege kamen saada su) xaranje, 10% terende, 10% wa tini: in ken t'a tu.

Ken kuna in maaren sooninko, o do sooninkan xanmukkaano, xar' o na me haamundi. Inke w'in sefen joppana ti tirindindu dantanto;

- 1- Manda fiinun yillan-kuppa na terenden liiti ma 80% na xaranje liiti 10% ?
- 2- Gell'a ga na ñi sooninkara ga ra ntaxa ñaana terenden falle mann'i gara nta kappa me yi na xaranjen ya fanan ja?.

In ke ti koota wo koota nimisiyen telefon ya nta riini katt'o ya, o xarallanun ja, nan giri o kappalenmon ja faransi, do amiriki do esipañi. O d'i ge ñi xaranja doome o debun di, i ga da xaranjen wara t'ikun wa tereene, i ga nimisiyen di lenki! ma koota su o d'o gidanu d'ohaabanu nta gemme killen di, i g'o tirindini ba? an kenni manni golle yi? an ga na ti; inke xaranja ya, a na ti: Ba duuroxoto oku nimisi. Ken yilla karan ja a n'i xoxonen xiri nan ti; an nan ri daga killi muuri Dakkaaru ma Bamako, a na siino tanmi taaxu non ja na killen baane muuru, a ga na killen kita, a kiñe falle tujan ja

a na tanpille siine ña non ja, nan kafi a ga dagana, a wuyun wa 30 siine, a do a ga da siino tanmi be taaxu killi muurini.

A xaso falle tujan ja, jamaanu yogonu haqu yogoni w'i maxa, i ga tini ken danja (retraite) xalisin haqe yogo ya ni i ga ken kinn'i ya i ga dagan'i koren birendi ti ken ja, i saage biren ja, ma; Alla ga na hi be kisi i na pingin bure l'a yi, i yogonu ga na dalla siino karagi, tanmi i na faati. ke ni sooninkara terenden xiisan ya yi.

A falle, o na fo ko ken di yaxarun do lemunu, fulla yigo; naanun ja ken maxa. banbara ma wolofo; farun do saretinin wa ken maxa. Yogo ra wa tini anken ga xaranje ke be yi, i nti teraanon ya ni kanma n'an deema? , i na ti yabo in m'an kuta in kema terenden kaba du baane, ayi inke d'a ñanmoxan ya kaba, in ti kanni fanan ja.

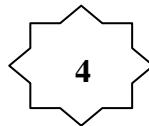
Sooninkon ti
tuwaaxun fina!!!

Safandaana : Haruna Daraame

Jallaane, Jonboxu

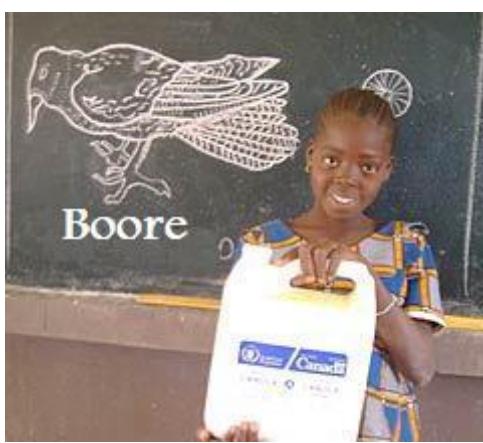

Katta Sooninkon ja.

**Tuwaaxu kurunba bogunte.
A sanqin sooninkara kan bire?**

**Xaranjen bire kiñe!!!
Sooninkon xa na kaane kitana
kanbire xaranjen di??
O xaranjaanon funjun'o
xaranbalinun ja kan bire?**

O w'a mulla nan xara nan golli t'o
xaranjen ja!!

[Soobe T. 7]
**.... SOONINKON GANNIN-
DEBINKAAXU**

siide ke a yogo wa yigene, a yogo wa ñaana yokkunu. Ku beenu ga yigene, kun ni xo: juxuna(mulunxu), do jeye, a do podde, do soxonkiye, do kiye (sere), duutu. Ku beenu xa ga ñaana yokkun do surumaadun ja: xolle, a wa ñaana gelli; yige xolle, ñonjo xolle, xulunba, do xollanlenmu. Xaraxanme ken wa gelli: sore xaraxanme, maxahondi xaraxanme, yige xaraxanme, do diba(I na'a ken yan sigindini n'a jonkoyi katti maañu yaxaren giyan ja).

Daxunme: xusullenmun (yaxannu) yan ñi ken tinmi. Yokku yogoni xa ni; duutu ma xattin xolle, I ga xati soxondini ken di, n'a marasondi. Bolin ni; xati maraso halle, a warene ken ya di n'a yonko, kuudo xatin do ten na bogu me di. (ken te yan ñaana sirimen ja).

Surumaadu beenu xa ga siiden ja, ken yogo ni: tinpanxolle, juxunan ya yi.

Surumaadun do yokku tananu wa no kun bakka yitten ya di, kun ga ni:

Yokku: noore; xamundi noore, yige noore...., do giribe, golle, gondanme, tame, do lafa. Xurubaade; suuren ga xurube ne ti ke be yi. Xuluxulaade; maxafon da xuluxulini ti ke be. Sakkon ya na ku dabarini.

A wa gelli yitten ja xadi: waara; daabanun ga minni ke be di. Surumaadun wa gelli yitten wa: yidan xare, bandi xare; tihi pandi, doori xooti pandi, goolindi pandi, sewuta; tagon ga yitten segunu ti kebe, saasandi sole.

Yokku tananu wa no, o na r'i ko i sigiran ja.

Sakken do Tagen wa me ñiini yitten ja, xa; tegen wa duuraaxunu tim exen ja, xo; mexen binne, xalisi xulle, kanje, kire, jaxawalle.

A wa gelli yokkun ja, ku beenu xa ga dabarini ti dooren ja, xo; gine: jigine, soregine (ho buccinne do a ho xoore), garangine, saabungine, gunbe, a do benje.

Waate; tanmisan mini waate ma doorin gine.

Beelo: maxahonjin beelo, hutaadindi beelo, jooxin beelo.

Selibenje; seliben taxame.

Mara (konpodun mara).

Taga yaxarun ya na Ku yokku dabarini, i dabari falle i w'i biyini, kuudo i na katu xoton, do nan dalla, ganta mara. Ku yan ñ'o maxa ganni, yigo yokku, golliñan yokkun ja, o yinmenu xa yan ñ'i dabarini.

Maarenmu, o ye ke tax allen walla yere, o na ri tokki da yi Soobe riye yi Alla dunjeyen kanma.

**Xa Maarenme: Bakkari Tunkara. Nan bogu:
Kamatinge – Kusaata.**

Xannen tangande

Alla de hadama renmen taga n'a foso tege foonun kutte, ti fi gebe yi, gelli kun fiini: na xannen ñanq'yo dan ja , o ga me faamunu t'a yi, ken ni gelli Alla neema yogo y'o da, kawafini, na Alla neemen tanga, waajibi ya ni na toxo ti xannen falle o ra ma yi me faamunu, bawoni Alla daali:« gell'a kaawafiin ja, kanmun do ñiiñen tagande, do xa neenun me sooxinden do xa noonu, a wa gelli ken ja kaawafi ya, duna dunkon dan ja ni» (Aaye). A daali xadi , (o ma anabi yinme su xayi gant'i soron neenen kanma).

Maarenmu, sennaaxun w'Alla dan ja! Keni koyini nan ti xannen ni golleñan fon ya ni, seren katta gollini ti golliñan fon ja kanmoxo? An ga m'a sirondi, sironden xa katta ñaana kanmoxo, An ge me sirondi fon ya wutu? o ga do golliñan fo be yere; ken ni xannen ya yi, xannen sirono kanmoxo o ga m'a ko? a tangene kanmoxo, o ga m'a saf?

Maarenmu sooninko, o no kittun kini me yi kuudo, o n'o xannen tanga, n'a toxo t'o xanne ke lahin wa konjaanon do safandaanon ja, o xanne laxaruduixaasa katt'o ya, a ti; keti konjaanon t'ike ya, ma safandaanon t'i ya. I yiile duna, i de dona xannu su war ,I dega kaane n'ike toxo, I d'i maarenme fulle tirindi, an dega kaane kanmoxo n'in toxo? A d'in jaabi ti; ike konjaanon ñ'i koono noqu su ya n'i safana. A de jaabi ti ke baane ya, sooninkan xanne ti wallahi m'i xa ge d'i kon jaanon xiri , i n'i ñimi xa. sooninkon d'i xannen ñimi; Misirankan taalibon ti naamu! o d'an xanne mugu m'o ge d'an ko n'an saf, i de deberi funbe gan fuja tannaxate siineyi lenki, ken gan ñi fo koyini, a ne Misira taalibo doroxotoyen ya koyini, nan ti; i ge de layidu be wutu xanne ke den ja m'i ge de tinmandi, I d'a yi me hari lenki, o wa muuruno sooninkan lenmu su maxa, i na sooninkan xannen xara, n'a saf a natoxoti; xannun kuttu dega kaane t'i xaranje ya yi, d'a safande, misaale: Siini faayi, a yi gelli degekaanin finin ja, I xannen konjen d'a safande. Afiriki sere xoore yogo dega Siimi, a d'i tirindi nan ti." xa dega kaane kanmoxo? I ti: golle, t'i xannen ja.

Maarenmu, o n'o xannen xara n'a saf, komaa xun kaccen na bog'o xannen ja, ken ni gelli masala ya, gelli xannen tangeyin ja, silamaaxu do yamari ti ken ya yi, sere su nan ro t'i senbe fatama, maxa nex'an ga ke be deberini, maxa sikka xadi nan t'an golli silamaaxu ña dan ja, xo Alla ga daali moxon be. soron fo sire n'a fo nafante, a yi gelli a fo nafanten ja, sire be ge d'i xannen xara, na soron xaraxundi, ña kun baanan be.

**Xa maarenme: Laasana Samba Daraame
Gidimixa, Jagili, Muritaani.**

Gelli Xaranjen munnafa .

O wa digaamen joppana t'Alla toxon wa tege-komon su kaman .
Kisiye do Neema ya Faari sennen maxa a d'i dunkoonun d'i kappalenmo.

Ken dangiyen falle o sefan-yinmen n'a katta Terenden munnafan ya .

Sooninkon taali xase yogo faayi ke ya:

"An ga na tere, an ga ma naabure kita, an na tuwaaxu ken kita".

Xa; o bogu killun danja ke digaame ña gaaren ya.

Baawo lenki m'o wara terende ya, lenki m'o wara Ñiiñe ke tattu ku naxati yoorini, o ga d'o korun biraadon d'i laxafiyen muurunu.

Misaalen faayi: O fina yan jonja Fatanbinira muuman ja, nan ri golliña Faransi. Fonne yan toxo tandumen siinen na tinme.

Xa hari lenki koota ke o ya n'a su falle: Siraqun do Haasinkon ya n'o kaane.

Gelli ganni o ga ñi gollu ku be dabarini o finna kun gollu ya .

Sappa gana daga sappa na ri.

Siraqun do Haasinkon renmun ya na taaxa sirun kitana

Baawo I saaranon na ta ya roon'i wure tuwaaxu muuriyen ja.

Ken wure ni o ku xan ta simmene ya ba?

In ke yinme linjum ni ke dare xaranjaana su nan t'in dan ja: Ayi!

Xa seren na fiinin daga kaaran yan koroosini.

Koroosinden ñanji falle,

o d'a ñi Ganninkon bire moxon ma fo wo fo su xaranjundi o ku ya!

Fiiu be ga tallana buttuxaasan gabondini,

A wa gelli kun ja: Leminan gabe ga xaranjen walla do naaburi muuriyen batte.

Mannen ri ti ken ja?

-Terende linjeye,?

faabanbaanaxu (in jooton su ga da ke be dabari m'in xa n'a me ya dabari!)
ma nata do naabure batte ?

A ga ña moxo su ya , Sooninkara tuwaanon d'a sinmaanon, i ga duna loolo, i na digaame kita, i n'a ko!

In wa yanpayi muurini marenmun maxa, in diganxannun ga da ku beeni tooro,

N'a ñi sinmayi bure kanma fe.

In wa arayi muurini Soobe xaranjaanon, d'a bangandaanon maxa,
Ku d'o su na katu telle kaane.

In maamanden wa katta Sooninkon Maarinden Kafo Misira
I naxaanisiitiyen d'I fanqeyen ja.

In wa gangunden walla katta Sooninken su kafumanten ja nan ti:

O n'o kittun kini me ya nan golli doome, nan sinme doome
o na katu faamiye kitta, O xa na bogu Tuwanbalaaxu bite ya.

**Safandaana: Xa Marenme Malamina Jabbira
Birera :Pari (Faransi)
Saarer :Gidimaxa Leyiya (Maali)**

XaÑaaga xararan renmун fedde tuuba mali

N'wa munda na fonne koni xa dan
ña gelli ke fedde kanma.

A taxuyen do a taxundaano:

1_fedde ke taaxuyen ña alixamisan
koota awirilin xason 5 siine 2001.

2_a taaxun daanan ni umaru jexite.

Fedde ke taaxu yinme

1_tuwaaxu sahanten murunden d'a
sanxinde xaÑaaga renmун do me
naxan ña.

Ken ge ni sunnan do kitaabe.

2_me xanuyen do waaxaaxun do
me demenden sanxinde xaÑaaga
renmун do me naxan ña.

3_ do me deemanden yuruwoye

xaÑaagan

xaralenmon do me naxan ña.

Kafo ke taxandinten ni katti
taxandira dantanto ya. Xo
geesundaana loogonte a do naamen
geesundaana do jaman fiinin
geesundaana.

I golli siginto ni:

1_waajundun deberinde do
kuuñindun faraaxun de

2_ me tuyindun yaxanin dabarinde
ta baane walla ta fillo siinen noxon
ñja.

3_waajundaanon xayi ye katti
xaÑaaga.

Ke fedde harisa, a hanmin taaxun
ten wa daaga kaaneyen wa xaÑaaga
renmун dan ñja.

**Safandaana : Daama Baraaaji
nan bogu XaÑaaga Xerisinjaane.**

Moodi Siixu Maxan Daraame genme Juma (Harinakoota). Xasu 3ndi. Siine 2310w/ 2010 I.T

O xaranmoxo moodi Siixu Maxan daraame ri Misira (Ejipti, Egypte), Silaamin kofon me-ñiyen ña. A t'I n ri Misira nan saage n'a ñi Sooninkan renmmun we yere i d'i me me wori, ken ra nta ñaana. Ken ya n sig'a ge de faren wara katti Sooninkan renmун ña nan t'i n r'a d'i na me wori, Muhanmadu Bashiiru Baccili kan ya n ña xaranmoxo bisimila noqun ña. Sooninkon maarinden kafon geesundaana xason do fo kurunbon do sroba xooren soro yogoni. Xereye maxa, o xirisi xoore: Abubakar Tunkara, d'o xirise Muhanmadu Bashiiru Baccili, d'o Xirise Manju Fofana, d'o xirise Ibrahim Siise. Tewaano ku do Moodin da me ñi, gelli mexen 3 lellen ña, i d'a ge de masalan joppa....

Moodin da masalan joppa t'i yinme ge ñi birene Misira yi moxo be i xaranlenmaaxun bire:

- 1- I yinme bireyen ge ñi moxob'a biren ña.
- 2- Xaranjen yinme x age ñi wurunu killu beeni kanm'a biren ña.
- 3- Do Sooninkon kofo ke xa ge ñi moxo be ken bire.

N'a tu ti, xaranmoxo moodi Siixu Maxan Daraame yinme ri xara Misira gelli 1973 I.T, ken ya n'a ged'o masalanjundi fi gebe kanma, ku beeni ge ña n'a wutu 1973 nan r'a war'aken yinme bakken ña yere siine 1981. d'a bogu falle yere nan saage katti Malin ña siino sikki (3) a g'i kaara (Tafasiriga) do Baadenqo naxa, ken fallen an saage dagana Kongo, nan dega xaranjunden joppa non ña, nan r'a wara ma; saasa yi.

Xaranmoxo Siixu Maxan Daraame nan bogu Tafasiriga Gajaaga. A giri ti Kongo bajen ya yin an ri xara Misira, nan bogu Arabin xannen Moyisin d'a togun ña, siine 1981. ken falle, o ri tirindindu wutu katt'a yi. Moodi Siixu Maxan Daraame a de fo gebe gebe k'o daaja Sooninkon kofo (Sooninkon Maarinden kafo Misira), Sooninkaaxun, Sooninkan xannen do tuwaaxu muuriyen yinme kanma.

O gida, o faaba, kisima, o moodi a d'o xaranmoxo Siixu Maxan Daraame, o ye kuuñini fataama su ga nte kuuñinde be ya. o na t'a da: a n nawaara gacce m'a wori! A do golle, a do Sooninkaaxu, a do wagaaxu, a do baraaaji! Draame! Saama! !! Xaranmoxon ri Misira yi ke ta, xasu 3ndi/5/2010.

An maarenme : Madibiramu Kante,
nan bogu tiringa Maareenna.

DIINA (SILAMAAXU)

AL AZHAR MOODI

Ke be ge wer'a do Moodi Dokotooro muhanmadu Musayyiri naxa Banki (xalisi teeri rexen) tonon ዳ, xa; yaal'o de Al Azhar Moodin wori nan dega katti xibaari sanqirexun ዳ nan dega fo ko Moodi Musayyiri dab a? ken jaabin ni: ayi, walima, Moodi Musayyiri xa de ken yogo deberi ba? Ayi a xa me ken foofo su deberi ken ዳ. beri; i baanan be su ን'i kappalenman fin koono ti xeerin do doronden danben su yi. Moodi Qardaawi xa de me sooxi haqiralla yogoni ya m'a ga kiiñene t'i ya kiitirexun ዳ, yaala o de wor'a ge de sefo ko a ga Moodi Qardaawi toxon bonodini ba, nan t'a d'i de me sooxi haqirala yi ba? O me ken wori lewu! Ma; yaala Moodi qardaawi xa deg'a xa toxon bonondi ba? Ayi, ken xa me ንenj, me doronden xoore du ya ን'i do me naxa. Moodi qardaawi d'i sinoyen ko Moodi Tantaawi faatiyen ዳ i daaxan ዳ, a de Moodi tantaawi fosumantanfiinin xa ko, i ga na me ዳ fi ንenj rexun ዳ Moodi Tantaawi ye Moodi Qardaawi dangindini du kaane royen ዳ, beri; Moodi Qardaawi nan xas'a yi. **KE YA NI AL AZHARINKON ME SOOXIYEN DA!!!**

*- Besenxonno ku xa sa:

ku beeni ge ንaxali ti Moodin kallen ዳ, an tini xo Silaamaaxun matonjun ge were fin be ya lenki a ya batten ge ni, xo a ya batten ge ni silaamenin fallatoqe ke yi, a do o ga fallansaageye be yi xonnon kaane, i yogoni t'a nte fo wo fo su tu diinan ዳ, i yogoni xa ti fankamanin goliñajaana roxen ya ni a g'i koomandi xannun batta, i yogoni xa ti Silaame yinme feti!

Inke na ti xa da: Eeeh besenxonno, xa da mulli, xakun jama be ge tojondi ti xa neenun ዳ xa sondonmunga me tojondi ti silaamaaxun ዳ, ke xonnaaxun su maana??? Ke su ne do Azharinken ge ni ya ba? Azharinken ge ni ken wose doroye yi! Azharinken ken ya ni de! Awa tuwaana dere xa ya ni, xobe su nte ken ዳ!!!

*- I t'a nte fo tu n'a saabun ን a yinmarawasayun (fatwanin, fataawan) ዳ, ken ዳ, in na ti xa da, yaala a de fo nakkeri diinan ዳ ti doruura yi ba? (na fon nakkeri bakka diinan ዳ ti doruuran ዳ: ken ni fiquhun digaame yogo ya yi, a wuren ni: fi beeni ga diinan ዳ silaame su gan xawa tojondini t'i ya, i be ga na fo nakkeri bakk'i ya an ga kaafiraaxunu.) m'a de fo ya nakkeri bakka sunnan ዳ? In w'a mulla xa na ken yogo sebetindi gelli saakoye ga xa yi ma tuwaaxu ga xa maxa, xo xa g'a tippi xa du yi moxo be, Moodin xa ge yinmarawaandi ti fi beeni ya me sooxinta fiini ya ni (genme me ንenj'i kanma, tuwaanon de me soox'i ya) Fiquhun gonbone yogo xa ye no a ga tini: (me sooxiyen ga do fi be yi nakkeriye nte do ken ዳ.) a wuren ni: tuwaanon ge de me sooxi fi be ya, i be ga na dega do tuwaana be digaamen ዳ baanen nte xawa ken nakkerini. (xa; yere gobonje ken e do **SUNNAN DO JAMAN** tuwaanon ya yi de. A nte do bidan tuwaanon ዳ de...)

*- xa muuguu xa din an ti simaxan renme su ga yi sin w'an fanxana har'an da ን ta baane yi, tuwaana su xa du an we werene futuxuye yi, sere su xa ga du an we werene roxonta fi yogo yi.

*- xa d'a maxankutu nan ti Silaame feti. Ko xa nda ke maxankuto kini xa yi xa g'a kiitin'a kanma. Xa na xu du ya ንana Alla yi?

*- xa d'a maxankutu xa di nan ti fankaman goliñajaanaan ya ni, yaala xa dem'a walla koota a ge de Azhar su xaaya buuru gollen danya gaare kanma ba?

In na ti xa da, xakun besenxonno: Azharinke ge ni ken wos'a da wasoye yi hari foyifo (dehe), Awa Azahr moodin xa ዳ tonjun ya kanma, gaare kanma feti.

*- a wes'a da wasoye yi xa nan t'a ge de Gappu beeni walfei saagerexun ya ni tuwaaxun ዳ, kaariye ra nte ንana bakk'i ya.

*- a wes'a da wurugiye yi xadi nan t'a de Alla Xuraane deren faseri, ha r'a gan maxa fo tana ን ken falle ken wose fosojuntaaxu yi.

*- a wes'a danya wurugiye yi, a ga m'i sigira ke xamu wandi fo yegeye yi, ma, ----- ma, fanka xamuye, ma soro beeni ge d'a sooxi na kun tooña, a me ke su deberi.

*- a wes'a da wurugiye yi a ge de fo be su ን xaranlen ryaanen danya gelli xaari goolun ዳ, a d'i deemandon do ge de Gappi xooron yogoni kinne be ንenj'i da xafun ዳ.

*- a wes'a da wurugiye yi a ge kara n'a toxo saafandini sahaabanin danya, a buli Usmaana xaburan tintoyen ዳ, Alla gan duje bakka Usmaana maxa.

*- a wes'a da wurugiye yi a ga m'i sigira ke xamu n'i renmun ro sigira xooron ዳ.

*- a wes'a da wurugiye yi du-maxante ge ዳ, a ን'I moxo ke ya yi du kellifindaana (du-dakkabana) me ዳ, a me ዳ dunderaaxu xa ንana sere su yi.

*- a wes'a da wurugiye yi a ga m'i sigira ke xam'i du tuumanden ዳ, har'a ge towoyi a ን'i du jaarana t'i yinme xalisin ya yi, a me ዳ du jaarana bakka jamaanen xalisin ዳ, a na ዳ xa a haqen ya ne ken ዳ. A ge de Alla ka horomanten hijji biran be xa-- a me duje Sawdiya tunkan koren xirinden danku i d'a xiri .

*- a wes'a da wurugiye yi a g ዳ Azhar moodaaxun ዳ waxati be direyen fo senbenten ge ን katti Azhar ya . -- Azhar toxo xotonu kun direyu kaane ti Moodin noxudunxullaxun ዳ.

In na ti xa danya besenxonno, Azhar moodin do xakun misaalen ne xo, temeri tin giile be suwan (siyan) roxe ge sig'a kanma suwanne ke nte jaatene yinme, a ge lefi gilli biran be a de du toxu temeri yitten t'a da, wallahi an ga sikk'in kanma in me maateyi an deganten ya ni in ga maatene yi???

In ge de ke be safa kundu ke ni fo roxe ya yi, jin tolli ta baane ya yi bakka fan muuman ዳ Azhar moodin haqen ዳ.

Hari n'a neema. Hari na yanp'a do Silamin furen su maxa. A ge de duruxotoye be ን silaamaaxun ዳ Alla da, Alla nt'a bonondini, a ge de futuxuyu beeni xa ን Harin'I su yanf'a maxa.

Daawan fasojuntaaxu do daawan gumun sigirexe alla bañe

Sikkan ta funbe,kenni nan ti daawa ni faarun do anabiñinmun gollen ya,do sere siru.

Daawa wure ni: na serun xiri katt'alla, ni bagandi bitan dunben di katta nooron ja .

Ken ga na ña daawa wure do daawa gumen golle, ken wure ni golle sun ta ñiiñan xotte kanma funbe ga fosunta daawan ja, bawoni anabiñinmun gollen yani,nabiñinmu be Alla ged'i xanu do n'i fosondi a tege fon su kanma . Alla ti kanmoxo xuraane noxo:

دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنِّي مِنْ ((وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمْنَ الْمُسْلِمِينَ)) 33 فَصَلَتْ

أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا. وَدَاعِيًا إِلَى اللَّهِ ((يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُّنِيرًا)) الأحزاب

Hadiisan di faaren ti (neeman do kisiyen g'a kanma):

(من دل على خير فله مثل أجر فاعله) مسلم كتاب الامارة
(من دعا الى هدى كان له من الأجر مثل أجور من تبعه لا ينقص ذلك من أجورهم شيئاً و من دعا الى ضلاله كان عليه من الاثم مثل آثام من تبعه لا ينقص ذلك من آثامهم شيئاً) مسلم كتاب العلم

A sabati bakka faaren di,a ti ali daja:

(فَوَاللَّهِ لَئِنْ يَهْدِي اللَّهُ بَكُّ رَجُلٌ وَاحِدًا خَيْرٌ لَكَ مِنْ حَمْرَ النَّعْمَ مُتَقْعِدٌ عَلَيْهِ

Ku xuran aayu do ku hadisanu ne koyini o yi nanti daawa nafan xooren yani duna do laxara, o n xawa duruxotono na daawa ke kiñandi a moxon ja, xo faaren gad'a dabari moxobe, bawoni duntenjaaxun do fo xalifanten yani o su kanma .

O n xawa me regaana, na me wosu ti tojuun ja, na me deema ti fi sirontaaxu do allan kanne. In maarenmu,O n'a tu nanti daawan feti duran golle.

O ga golle su ñaana duna o rawa daawan deberini d'a batte. O ga ña jaarandaanu ya, ma soxaanu, ma gaagandaanu o rawa daawan dabarini do ku su batten ja.

Do, on xaw'a tuunu xadi nan ti daawan ranta ñaaña seberiye do muñuyen falle, alla ti kan moxo faaren da:

لِنَتْ لَهُمْ وَلَوْ كُنْتَ فَطَّا غَلِظًا ((فَإِنَّمَا رَحْمَةُ اللَّهِ أَنْ حُولِكَ فَاغْفَرْ عَنْهُمْ وَإِنْسَغَفَرْ الْقَلْبُ لِأَنْفَضُوا مِنْ الْأَمْرِ فَإِذَا عَزَّمْتَ فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَشَاءُرْهُمْ فِي يُحِبُّ الْمُتَوَكِّلِينَ)) 159 آل عمران الله إن الله faaren ti (kisiyen do neeman w'a kanma):

(ما نقصت صدقة من مال وما زاد الله عبداً بعده إلى غزا . وما تواضع أحد الله إلا رفعه الله) مسلم باب استحباب العفو والتواضع – كتاب البر والصلة والأدب.

Tiigeyen w'Alla daja.

Alla duñeye kanma ta riiye o wa digaamunu daawa kiitin kanma.yalla a waajibinten yani ba? Gell'a waajibinten ga ni, a waajibini koonu xa kanma?

Xa maarenme MPAALI SAAXO
Bakka Gajaaga - Tafasiriga

An diinan yaaxe muuru
قال الناظم:

وليس مشروعًا من الأمور غير الذي في شر عنا مذكور

A ti: a nta gemme o n batí ga nta ti sariyan ga da ke be kon'o da.

Digaame ke wuren ni ya nan ti: Allan batten ŋaana ti moxo ya yi Alla yinme ga duŋ'o n'i batu moxon be, Alla nta batiini ti haqilen fo sirondinten ja.

Batuyen ra nta xilli batuyen tintoye ga ŋaana ti ken kat'ALLA ma saratinu tunmi ga na tinm'a di, a do sariyan na gemu.

(1) saabun di. (2)noonen. (3)Lanñeran (haqen). (4)ñanmoxon. (5)haqatin(6)noqu.

1) A fana saabun be nda batuyen ŋan saabu da saryan m'a ŋa saabu ya ken nta ragene boyi; sariyan ma duŋ'e t'a yi xo: ben da faaren saareyen (mawulidi) salli ti faaren xanuyen saabun da ma xawaran-renmaaxu ti nasaaranun ja, ma ti saabu tananu ya, o na ti ke ni fo joppante ya, a wa xadi, a nta ragen'a ja, boyi; Alla ma dagand'o da o n faaren teeriyen ŋan selle yi.

Boyini; faaren xanuyen ni ya, an nan tokki d'a d'i sahaabanun ja. Nan toxo ti; Alla daali: ((Muhanmadu, anken nan ti, gelli xa ga Alla mulla, xa tokki d'in ja Alla wa xa xanunu)).

Do xadi an ga da faaren xanu moxo su an nta xoto sahaabanu ku ya, ikun xa m'a ŋa, i tokkaanon xa m'a ŋa, kun xa tokkaanon m'a ŋa. a joppe faaren feregoen kamon naxatin siinen falle ya.

A wa gelli a misaale tana be ga konpen royen ŋaana saabu ya sallen da fanna ya roono konpen di a wa sallini bawu saryan ma konpe loyen ŋa sabuya batuyen da xo misiide

(2)- noonen: an ga na batuyen ŋan ti noone yi sariyan m'a ŋa ti ken ja a nta ragen'a ja xo: be ga na lahiya ŋan ti: sin ja, ma walla fo tana, har'a xiiman ga lahiya jonko bakka, bawun'a do sariyan da me sooxi. (3)- a do sariyan na gemu lanñeran di, an ga na fo kafu m'an da fo bogu saryan jaaten ja, a nta ragene. Xo, ben d'a du tewu nan futuron ŋa naxato yi, ma nan saxafon ŋa sikko yi, a nta ragene. Bawoni; a da sariyan sooxi.

(4)- ŋan-moxo: m'a na ŋan xo sariyan ga d'a ŋa moxo be, ken falle a nta ragene. xo: ben da sujudi a na ri rageyen ŋa, m'an ga tawaafunden ŋa nan konpe war'an teyen di, ma, n'an xurungurageyen ŋa ta-fillo farilan-sallen di

(5)- waxatin(haqtin)ben da sariyan waxatin sooxi a nta ragene, xo, be nda salli-fanan salli suxuba, m'an da baanan salli xason koota fana, a nta ragene. Boyini; a do sariyan da me sooxi waxatin di.

(6)- noqu: ben da lajimiyyen (I'tikaafun) ŋ'i konpen di tanmu lagaren di, m'a da tawaafun ŋa ti misiide tana yi a ga ma ŋa ti Alla ka horomanten ja a nta ragene.

Ke ya ni maarenmu, tuwaanon ga ti: Alla nta batini ti haqilen fo sirondinten ja, a batini ti xotti sahanton ja yi bakka Alla d'i faaren noqu.

Xor'on xaran, o n'o diinan yaaxen muuru, o n max'Alla batu t'o yinme yi kundun ja. Diinan ra nta ŋaana m'an n'a yaaxen muuru ya. Ben da Alla batu yinman-binaaxun kanma, an bonondinden ya n gabon'an sirondinden ja.

Hari n'o tuyindi n'o batuyun raga. Amiin

Xa maarenme: Mamadu Samba Daraame. Nan saare: Badugula.

XIRINDE KATTI SILAAMINI

BissimiLlaahi Arahamaaani Arahiimi.

t'ALLa toxo duna neemandaanan do laahara neemandaana.

In wa sallini faaren kanma, na kisiyen gabond'a kanma.

Ken dangi falle, in w'Alla ŋaagana a gan n'in nafa do silaamin su kofumanten ja, do mumini yigun do yaxaru, Alla gan yanpa o su kofumanten da.

Eeh xakun silaamini, xa d'Alla xiri, a na fon bogu yimmotonin kanma gelli jikkiran kutiyen a. Ado fiibe ga seri gabe sondomen wa gelli jikkiran kutiyen ja. Eeh soro, xa tigi-ti xa kaan kitaaben ja, a do x'annabin-yinmen terekillen ja , Alla gan n'a neema. Ken ya ni xa na kisi, xa na ketti xonnnon kaañana.

Eeh xakun Silaamini, xa di xa xonnnon gaja xa kitefon ran-ñaran dan ja. Eeh xakun Silaamini xa kenu hari (Alla) yi, xa maxa fete fete bakka me yi, xa tigi-t'Alla laayidun kaccen ja, xa n sukke do sere fonon killen ja.

Eeh xakun Silaamini, xa di du laatondi bakka kuri-mison do jama-mison do jaahilin-fiini do diinan tanjun haqirellaami ((العلماني)) ja. do kaafrin-daanon jama (soro beeni ga du toqo Silaamen da, t'anken ni kaafirin ya yi, a ga na fo kabante deberi). Eeh soro, xa sabari, ken ya ni, xa na keti xonnnon dan ja. Xa sabati, xa n tere xa fiimin biisaanon (fiinin biisaano beeni Alla ga daali Alxuraanan ja nan t'o nan tokki d'i ya: tuwaanon d'a faseri ti: tuwaanon do maraanon ya yi. Xa; a banganten ya ni Silaamin xaraajaanan do terinkandaanon su maxa nan ti, an nte genm'o na tegefón ŋaameri xannen rega tegaanan kutanden ja. Ken ya ni, tukke yen ja do yinmankon ja, a saratin ni i n ŋa Alla killen ya kanma!) falle gelli tuwaanon do yinmanko. Xa na jijaadun ŋa ti fon ja xa kaman ga di xa ŋaamari ti ken ja. Xa, xa n maxa yaada.

Xa n'atu nan ti yideyen ni do muñien ya batten ja.

Xa n'a tu xadi nan ti, nawoyen wa do xotoyen batten ja.

Xotoyi baane nta riini xotoyu filli kaañan. (Alla ni niyindaana ya yi i fi-saanun kanma, xa; seron fo gabe nta ken tu). Yaasini soora.

**Xa ma-renme: Abudul Qaadiri
Tanjigoora. Nan bogu: Golomi –
Gajaaga.**

TUWAAXUN DO DIINA

Tiigeyen w'Alla da aken be ge de seren tuyindi fo ya a ge me ni ke be tu, kisiyen do neeman we faari sennen xa kanma aken be ge jaabi (sere be nda kille rega a ga tuwaaxun muurunu t'a yi Alla ye kille newondin'a daja t'a yi katti Alajanna...).

Ken dangiyen falle. Sigira xoore ye tuwaaxun daja silaamaaxun ja a wuriginten ge ni. Silaamaaxun ya ni diina fana be ge xirindi katti tuwaaxun ja. Xa diina beeni ge ni no silaamaaxun kaane har'a kanmunko (diina kanmun ko: Yahudiyaaxun do Wannasaaraaxun: diina laaselin ge gir'Alla yi) kun ni tuwaaxun do tuwaanon gajanya, beri kun diinadunko ni kanna soron na maxa degas obi nan ti tuwaaxun do diinan we me sooxini, ken ya n sig'i ge sigi do tuwaaxun do tuwaanon gajajen ja. Xa; silaamaaxun xoni ye tuwaaxun do tuwaanon dorono, sefe fana be x age yanxa o yinmanke Muhanmadu Kanma -kisiyen do neeman w'a kanma- ken ni (xara) Alla xa kune Al Xuraanan ja ti tuwaaxun soromaadun ja, Alla daali: (Nuun, in kune ti xaliben ja a d'i ga ke be safana). Axa; Alla ga na kune ti fo be ya, ken ne ken fo sigiran xooroyen ya koyini. Hadiisa gebe xa ri nan gir'o faaren ja -ksiyen do neeman g'a kanma- tuwaaxun do tuwaanon fosojuuntaaxun ja, a jaabi (sere su nte gell'inke yi ga nta tuwaana do tuwaaxu muuraana), a jaabi xadi nan ti tuwaanon ya n fosu seren su ya Annabinyinmun falle (tuwaanon ni annabinyinmun xeyimaxantan renmon ya yi, annabinyinmun xa me diinaaru xeyindi i me dirhamu xa xeyindi xa; i de tuwaaxun ya xeyindi i be ga na na tigit'a yi a tigit'i taqi wasante yi), o ga na tuwaaxun ko, o nte do diinan tuwaaxun baane ya de, xa; tuwaaxu su ga seraaxun nafan n'a demma wurigini ken su deganten ya ni silaamaaxun ja, fatanfansiyen nte diinan tuwaaxun d'i tanan naxan ja, ke kunja; haqiralla be (toorinte) loogonten g'o kofon ja sooninkara ken ni ya nan ti fo wo fo su ge de diinan tuwaaxun futu ken xaranje nte gemme, ken ni haqiralla ya yi laaseli su nte yi silaamaaxun ja. Silaamenin tuwaanon de tuwaaxun danben su xara ganni do saasa, i de tebiibaaxun (jaarande) xara, do ken me tanani gelli tuwaaxun ja, na toxo ti; a ra nte gemme haqilen ja nan ti silaamenin su na teje katti diinan tuwaaxun xaranjen ja na tuwaaxu kuttun toxo no ku beeni g'i deemana dunadun-kutiyan ja.

Hari; tuwaaxu yogoni ye no ku beeni ge feti diinan tuwaaxu ya i xranjen ga ſaana waajibin ja, xo, jaaranden do soxoyen tuwaaxu, do kun tanani gelli tuwaaxu beeni kofon ga ra nte birene do nan telejo i falle.

Kofon bireyen d'a kisiyen xa tanganden kappa doruuranin ya yi (ku beeni tanganden waajibinten ga silaamin kofon su kanma) Shariyan (silaamaaxun) ge koomandi t'i tanganden ja, iyo; ken ga na ja gelli doruuranin ja ken kuja; kille be g'o kiiñandini ken doruurrayi ken kille taranden ſaana waajibin ya yi. Fiquhun tuwaanon ne do ken ya yi i ga tini: (waajibin ga ra nte tinmene ke be falle ken ni waajibin ya yi.) ken ya ni fiquhun tuwaanon ga tini: silaamin kofo ga na duuraaxu bakka tuwaaxu yogo ya gelli tuwaaxu beeni kofon ga ra nte telejon'i falle, sere su xa me ken tuwaaxu xara kofo ke yi, ken ja kofo ke seren su ye yangon kitta. Ken ya n'o ga tini sooninkan renmun daja, a ye waajibin'o kanma tuwaaxu su g'o deemana dunadun-kutiyan ja o n'a su xara a diinanma d'a dunadunman su. Kofon xa ſaana kofo tinmante yi ti ken ya yi. Hari n'o gemundi sahaaba yi.

**Xa maarenme: Bakari Siise.
Nan bogu: Bu'anz - Gigi-Maxa.**

Yexun kiite alla kitaaben do faaren sunna

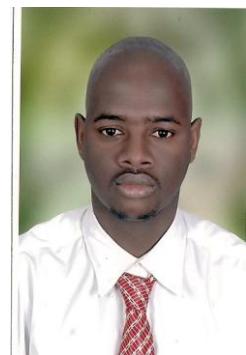
t'alla toxo duna neeman daana do lahara neeman daana.
Nan salli faari sennen kanma .
ken dan giyen falle keeni bataaxe ya katti sooninkon ja .
alla ti xuraana noxon ja nanti (awi gillin ka waafinin ja na
yexu yaxu taga xadan ja gelli xa yinme ni ya kuudo xa
haqilun na taaxu katt'iya, na xenuyen do hinne yen ro xa
sondomun do me naxan ja xan'atu nanti ken ni kaawafi ya
soro dan ja ku beeni ga sinmene)

Alla faaren ti neeman do kisiyen g'akanma,(xa di yaxarun
yexi xa ga ku be munlla do kuubeni ga saarene kuud nan
gobondin den ya ti xa yi annebin yimun ja laahara koota).

Yexun wuru fannan jikuni faaren sunnan ja.

Faaren ti kisi yen do neeman g'akanma (xa du baanan be
gana yaxere yexi walla tunbare xobo ann'araga ti teje dun
tooron ja anna Alla toxon ko anna Alla ñaaga ti berike,
anna ti Alla in w'an yaagana t'axeerin ja ado xeri be gari
alla in wa tangeyi muuri yen yaana ti afo buren ja ado fo
bure be ga ye yi.)

Inma renmu
maañi yigon
sugu filli
do xattin
ñaana
ro
Kofuman

soninkon ida xanu
do maañu yaxaren na
salli doome yi do na jin
mini doome ken wi
sababu yi na xanu yen
idomeenaxan ja
renmaaxun jikkuni:
n'iyaxxen kofuman
moxo su aga di xenu
falle ban ja.

Xo, Alla ga ti xuraanen noxon ja(ha yexi yaxxun ni xo
soxon teenin ya ,xari ha yexi yaxxun ja moxo su gedi xa
saga,xa na xeerin kan da xa yinme ni danja xan kenu Alla
ya ,xa na tu nan ti xa wa riini alla gemundi, muhamadu an
ken ne tojun daanon nimisiwasa).

Yaxaren gana ñi laadan ja akiiten ni kan moxo ?

Xa n'atu nan ti yaxaren ganna ñi laadan ja oraa wa
iyigandi soron ton yigana ,od'iraawa saxxa saxa baane
kanma doome ,od'iraawa foofa ñaana doome gan ti
kafuman renmaaxun ja, oraawa wanxini doome ya. O
maxa aña xo yogo ni g'añaana moxo ba ya iga laatano
bakka yaxarun ja iga na ñi laadan ja.

Xa mrenme: bullayi soo nan bogu xumaari fara gidima

xa King_abdoulaye@hotmail.fr
Kimg [abdoulaye@yahoo.fr](mailto:Kimg_abdoulaye@yahoo.fr)

Jikku sire ma (tege jikku sire)

Tiigayen w'Alla da aken be ga da
hadama renme taga n'a tegayen sirondi,
n'a faranfaron di, nan saage na haqilen
kin'a yi, a ga xeerin do bonen tuunu t'a
yi, nan saage na kisiyen do neeman
muur'a maxa, o faari sennen d'i xoje
dunkon su kanma ken ge ni
Muhamadu.

Ken falle; in na mulla nan sefe fonne,
jikku siraaxun kanma, xa d'in terinka.

Jikku siraaxun ni manni ya? Jikku
siraaxun ni fo ya xo tuwaanon ga d'a
ko moxobe, a jonginten ga yonkin di,
m'a sabatinten ga yonkin ja, gollun ga
bakk'a di, i fo muurinton d'i fo
sugandinto, gelli fo sire a do fo bure,
gelli fo faranfare do fo ñariñan je.

Alla tiigand'i faari sennen kanma t'a
tege-jikku siren ja, a ti: (an wa tege
jikku dere kanma). A ti xadi: (yontondi
ti fon ja fo be siren ge ni).

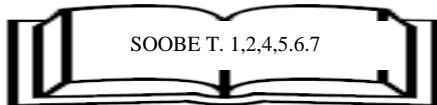
Alla faaren da jikku siren
fasanjuntaaxun bangandi dingira ga be
yi, a ti: (fo fo nta non ja, a gan xotonta
besenden di gelli tege jikku sire). Ati
xadi: (ike xeyi kuudo i na jikku sirun
ya tinmandi).

Sooninko, xoron duroxoto o n'o
jikkunin sirondi.

Alla ga n'o ña jikku sire dunkoonu ya
Aamiina.

**Safandaana: bakari Daraame nan
bogu: Jonbuxu, Jallaane.**

[...] SIGI T'AN
WAAJIBIN JA

Sigi t'an wajibin ja?

Taare taare in maarenme, bari; o ga
gemu xadi! o da tuwaaxu kurunba
kita wajibin kanma xadi! Ken ni
manne?

Ken ni nan ti o ñ'o ga d'a faamu
nan ti waajibin na xirisun ya kanma,
jaxa; ken feti, jaxa; waajibin na
seren su ya kamma, lemine, xirise,
yaxare do yigo a wiyun ga haqe su.
Jaxa; sere su ga na ñi saarene a d'i
waajibin saarene doo me ya! Anken
yinme n'a faayi ren-dunbe ga na
saare ta, i wa kombon roon'a raqen
ja, xa; na xatti ku siiba bakka
konbon ja, sere nta ken dabarin'a
da, kundun ya ni xadi, a ga na fate
bakka konbe, i wa yigandi logoman
roon'a raqe, xa; a yinme ya n'a
tonno t'a xoren ja.

Kundun ya ni, na toxu seren ga
xoorono, waajibin xa xoorono d'a
batten ja ya, kundun ya ni leminen
ga na saare, a ga ra nta konbe
suugunu deemande ga na kont'a yi a
kalla ya! kundun ya ni lemine ga na
fate, a ga ra nta logoma tonno,
demaande ga na kont'a yi a kalla ya
de!.

Digan-yaaxxa fillandi:

Xa d'a tu xadi nan ti waajibin
taxandinten ni katta taxandu sikki
ya:

1. waajibi deppe.
2. waajibi naxando.
3. waajibi gille.

- ❖ waajibi deppe: ken ga na dabari ta baane yi ta, a wase.
- ❖ waajibi naxando: ken wa lafiini wuccinne yi, xo, koota danttanto ma koye, ma xaso, ma siinan jaatu. a ga lafiini wucce be yi, an na sigi t'a yi ken wucce di.
- ❖ Aanhan... !!! Waajibi gille, ken ya nda yigu xooron su korindi, a ya nda yigun su fata me ya ! Bawo; koota baane golle heti! Abadan gollen ya ni, a ga na joppe a nta kutini, a ga na kuti su, ke be ga dabari nan xaso, ken bonno ya!!!

Waajibini ku sikki be, o ga d'i ko, kun du baane su ra nta ñaana baanen biren ja (waxati). Na toxu ti; an ga na t'an wa waajibi deppen dabarini waajibi naxandon biren ja, ken ñaana biri bononden (haqeti bononden) ya, kundun ya ni an ga na t'an wa waajibi naxando xa dabarini fo deppe ke biren ja, ken xa ni sangen ya. Bari; a ra nta genme.

Ke be gan xoto ku su yi, Ben da t'i wa waajibi gillen ñaana ku filli su du baanan be biren (waxatin) ja, ken ken dangi sange yi, Ken ni fo tana ya! O rawa tini ken Kaman waxantan-sangana ya!! O rawa tini ken Kaman ken kuyini yinme ya!! An tini ya, maxan kuto su gan lin'o da, o raw'a koono ken Kaman da!

Ken di sere su n'i waajibin korosi, a gan xawa ñaana wucce be noxo, do biren be di, a nan maxa ña ku soro sikki du baana be moxo!!

Alla dujeyen kanma o na gemu ta tana, jemu na wuyi, o d'o waajibin ga gilli doo me!

Xa maarenme: IBIRAHIM SIISE.

Nan bogu: Gidimaxa - Bu'anz.

T'Alla toxo duna neemandaanan do laahara neemandana.

Nan salli faari sennen kanma . anken be ga ti: (xa di tuwaaxu muuru gelli banbaadon ja ma xaburan ja). Ken dangiyen falle, in w'a mulla na fonne koni xa danja, gelli yigu xoro beeni ga dangi gelli gannen ja .

Xa n'a tu nan ti ku yigu xoro ygonu dang'i ma saare na duuñi kanjen konpen di, birantaaxun killen xa m'i ñ'i kaane xo baran xulle. xa, i tere saasun ya kanma ma feren ga donmini, i taanun di. birintaaxun y'i kaane bitan binne yi, mi i yaaxun ga dondono, ma tooxi –xooren ge ñi yigo xoro ku toqo falle yi. Hari annebin yinmun do xeyi faaru, i xa da fo temu gelli ke xotoye yi. Xo Alla faaren ga d'a ko moxonbe nan ti:(annabin yinme su ma dangi ganta ti a ga di tenmison nagaani).

Kootani dangi Alla faaren ja, a ñi birene jin do temeren baane ya.

Ken d'i me tanan ja, gelli sahiibe xooron ja, xa ken misikiinaaxu su m'i kaba nan t'i n maxa taarixun yigu xooron ja.

Xa, yogo rawi tini kun ni Alla seri sugandinton ya yi, o d'i nta baana!

In na ti; a kaman danja, soro tanani haayi, kun ga feti xeyi faaru ya. xa ken misikiinaaxu do ken tanpiyen m'i kaba nan ya taarixun yigu xooron ja. Xo (tomas Alva Edisson) nan bogu Amiriki jamaanen je; Aken be gada fo gebe dabari birantaaxun noxon di, xo: fittolle (courant electrique) ke be bireyen gi ra ntaxa ñaan'a falle. Ken d'i me tananu. Xo; (Suxuraati do Afilaaton do Aréstion), yaala ku su saare kenjen ka ña di ba? Do Imaamu Xajaali do Alfaraabi do bun Siina do buni rusudi, yaala ku su ñi tunkan renmun ya yi ba? A do kun me tanan wa gelli polotigin (neenenden) soron ja xo; (Mawots tong) nan bogu Siniwan jamanen ja, aken be ga di misikiinaaxun temu nan bire giin kunmun noxon ja, nan yille nan ña tunkan yigon ja, i jamanen ja !. a do(Adolfe hetler) nan bogu Aliman jamanen ja, a d'i birantaaxun ña kan moxo? Yaala a ñi tunkan yigun-lenmen ya yi ba? Ayinme digaamu du kanma nan ti: { i kitti duraaxu t'i ma watti xoten jaaranden dan ja, naabure be xa, in ga d'a xaye bakk'in faaba yi, a me ñ'in do koren bakka} in da duuñi ke moxo ya yi, xa in da xanu nan ya koota yigo yigu xoore ya !!.

A wa kun dunja, muuri fo su ni kite fon ya yi, xanu fo su xa ni danqanaaxun ya yi.

Ken ya ni, i da ñianbalin tirindi koota yi, ti kooni anken ja? A d'an kitene minne yi?

A ti: inke feti fo sabatinte yi, in nalaato nta bakka duroxotonte su ya, do hanmi gume su ya, xa, an ga na ñ'in muruunu, an w'in kitana lenbure su gjijimmen di, ku beenu g'a sinmana nan ti sigirexe nt'i da bireyen di..

Ken ya ni in ga ti:(jaahilaaxun bitan binnen wa ñemene biranbe fon danxanaxun yillen gi ker'an danja. Ña, moxo be ga linj'an da, xa, an ni fon ya fatana an ga da ke be lori, ña yigu xoore yi, an birantaaxun di, an n'a tu xadi nan ti sere su ga di, an kiyen bakka ta baane ya, a ga na xenu an taxa bakka, an n'a tu nan ti duna xa ni yaxarin xasen ya yi, a ga xusunren yiraamun di.

I ti: (sere be ga na ñi duna mulla, an na tuwaaxun muuru, sere be xa ga laahara mulla, an na tuwaaxun muuru, sere be ga na ñ'i filla ya mulla harisa, an na tuwaaxun muuru).

Xaranmoxo Maaliki t'i xaranrenmon da: xa da fiimi sikki reg'in ja, xa ge mi domi i xarana kitaabe ya abada (kudayi):

- 1- Maxa ña taamexaana(natante) bawo; an ga na ña ken ja, an ra nta tojuñ koono hari lemine da.
- 2- Maxa an raqen ro fo di, i ge m'a sar'an ja, Ken falle an wa fo mukku ke be ga nti liñ'an da.
- 3- Du feetifata ti yiran sirun do toppu sirun ja, ken ya ni soron n'an doro.

Ken dangi falle, koroosindi dantanto w'in maxa katti sooninkan renmun su ya, nan ti :

- 1) Oku Sooninkan renmu naaburen nan gab'o maxa mare konpon ja (bank) a do ken tanan. Yaala o moxon gemuntenni ba nan ya taarixun yigu xoro yogo ya? o ga na ti; iyo, kan moxo n'o ga ñaana n'a toxo tuwaaxun t'o maxa sakketi golle !! .
- 2) yaala o toqo kundu ya yi ba n'o kittun xiñi nan ti; in nimisin ge mi xara? keti biren ma kiñe, anna sere tana deema nan keti ñaana tarixun yigu xoore yogo yi, an batten ja kuudo; an na taqe dere kite duna do laahara ya.
- 3) keti bieren ma kiñe nan ti sooninkan renmun nan ya jamaanen maranda, do nan ya jaaranda yi, o jaare kaanun di, do tagandindaano yi do nan ña tuwaaxu finni bogunton tuwaanan ja (nouvelle technologie).

**Xa ma renme: Abudulayi Mahamadu kebe(philosophhe soninké a 21em siecle) nan bogu;
Jonboxu, Bannaya**

Sig'An yinme dan ḥa Fatanbin Taalibe

In ke ga na ti Fatanbin Taalibe, ni do ku be nu ge Di Moyisi xoro ku deberi , I t'I nta xenpene kendi, m'I n daga do Tuwaaxun yinbin-kuma ḥa batte.
Xa, ke Taalibe ḥa Tujan muumunte ,A na ri ḥa kaanun geesundan ḥa.
Ke taalibe ga na ñi Fon-xullu Moyisi xoro noxo, Fon-xullin Xaramoxe na du toxo ke Fatanbine dan ḥa : Anke 'n feti Wunliye kama ḥa.((صاحب الحضاري)) Xa kun ñi Gunjuran ḥa noxon ḥa, O ku ge ri na Xa sagara, n ' O tuwaxunin kini xayi, nan saage ti Fatanbinira taarixu nt'An maxa, ma ti ,taarixun tanje.
Ken moxo baane ya ni xadi , ke fatanbine ga na ñi Siraqun ((Arabun)) Moyisi xoro noxo.
A ga xureyen muurunu do sondon-tefi fiinun fo sahante,
In na ti ke fatanbin-taalibe dan ḥa : Suraqu ñan da wulliyen do Tuwaxun do daga kaane yen kiñ'an ḥa?
Ket'I kun m'A tu ya ba ,nan ti i d'O ku ñi Saara-bataanon ña .
Ket'I kun m'A tu nan ti i d'O ku ñi O ga me ya dorono. O ga me haqqun xa tangana.
I do ñi O d'O yinmanko ña, ku beenu ga ti O sun golli O su n'A nafan kita.
I do ñi O d'O mangu xoro ña, fun be ga na ñi bonno I n'A sirondi kafon noxo ḥa.
I do ñi O d'O jaari xoro ña, d'O geseri xoro, d'O ñaxa-mala xooron ña, ku beenu ga d'O daarun tanga O da, kuud'O xunbenen ga siirono moxon be yi.
I do ñi O d'O togon ña, Warayidan siru do mexen binne, do xalisi xullen xaayandaano.
In ke yaaxan jin guuji O ga ma sigi t 'O yinme yi, biren kiñe O na du tuyindi ku yoolano yi tuwan-balaxun geeji jupen noxo.....
Xa ma-renme: Abdurahamany Yaatera
Nan bogu: Wawunde Hayire.

AN DO SORON BIREENE DOO ME KAN MOXO YA?

In marenme kuud'an nan keti bireene do soron batten ḥa
N'a ñ'i nta jigin'an ḥa, sukke do ku nuxudun-xullaaxu batten ḥa:

In maarenme, an bireyen dangindi duna noxon ḥa xo killidun- dangaana, a ga batti siren toqo du falle.

In maarenme, bire do soron batte xo haaju muuraana a g'i du maxa-yanxandini soron dan ḥa. Du ña soron dan ḥa xo koroosindaana, a ga fi burun yontono bakk'i ya .

Du ña xo jaarandaana a ga hinnen'i ya.

Xa; maxa du ña do soron batten ḥa xo turunje (laxa-bure) a g'i tiyun yigana.

maxa duuña xo kanjaanen xa, n'i haqilun feyi, xo feyaana, a g'i mungundini n'i feyi.

In marenme yanp'an yinme haqun ḥa, an na xotondinden ña soron haqun ḥ'an du kanma ken ya ni an na keti ñaana komo sire ya Alla noqun ḥa, a do kofon noxon ḥa.

In maarenme, a tu nan t'an bireyen ni soron bireyen ya yi, ken kunja; duruxoto an n'an toxo siren toxo an du falle.

**Xa Maarenme: Mamadu Laaji Silla.
Naamen Figume, Nan bogu: Melga – Gidi-Maxa.**

E-mail: madsylla86@hotmail.com

INKEEDUNKAAXU

الإنجليزية

L'IGOÏSME

T'Alla toxo duna hinneyen loogondaana laaxara hinneyen xerexerendaana.

Kisiyen do neeman we faari sennen kanma aken be ga me ŋi butt'i dud a, ga nta Alla jinge ga na guruje ken dinma; a na butu Alla da, a d'a xoqedunko sennun d'a sahaaba xoro, gelli; forogaanon (Al muhaajirun) ja ikun beeni ge beg'i kaanin d'i korun d'i naaburun ja d'Alla diinan do faari sennen deemanden batte, a do deemandaano (Al Ansaaru) ikun beeni ge de faaren d'i kappallen fono bisimilla bisimillande ya saraaxun taariixun ga me demu seedene a me ya. Ken dangiyen falla maarenmu in da ke sefan-ka ni Inkeedunkaaxun ya kanma, ke sefan-yinme xa sugandi maanan n'in maxa ya, nan kotu fonne koono hari sa; gelli kofon jikkuran watti burun ja, kuudo; na haqiredunkoonin simmandi, sefen xa na sigi ballan-**xonnon ja**. Ken bir'o ye joppana ti watte ke tuyinden ja fina. O na ti:

Inkeedunkaaxun ni: seren be hanmin xenpan su ni (inke), hanmi tana su nt'aken ja (inke) falle. A hanmin ni: xaaxon ga na ri kanmen na tex'inke ten ja, Hari n'inke yillun sirondi. Follon biren ga na ri, Hari n'inke folon sirondi. Tangiyen ja, inke na ŋexe kita. Daamen nda ro deben ja, Hari n'inke kan kis'a yi. Xennaanon ga na ri xenu deben naan'in ja, i n'inke ken naanin goori ta! Watte ben nda ro deben ja, Hari n'inke ken kiseyi. Dulle nd'inke keri Alla nta yilli funse funsindini ŋiiñen kanma! Daqu nd'inke keri Alla nta kanme finandini sakket'a na texi. Watte nd'inke keri Alla nta saha ŋaana sere da ŋiiñen yaaxen kanma. Aken ken, fo wo fo su, inke inke inke inke inke inke inke.....

Ke watte kundu, a ye sera sooben ŋaana baataran seren ja, na hooren ja sere xafun ja, na tuwaanan ja haqiran-roxen ja, a ye silaamen yinme ja ŋaana munaafixu ja! Awa; watte ke ga na ro sere be yi, ken Kaman ja ŋaana faafe ya kofon soxan-ten ja, a ja tufan bononte yi kofon tegeyen ja, ken Kaman ja ke be bonondini a gan gaba ken we fuñunu diinjant'a ga ke be sirondini. Ken misaalen ni munaafixini beeni ge bara bakka d'Alla faaren batte Tabbuuku gajajen ja Alla daali kun keedunkooni fin ja: (I yonkinin ja nd'i suxula)!!! Maarenmu xa me kaawa ke yi! Alla na xa ŋaamere nan ti xa n'i botu n'i faaren ŋaameri xannen rega, faaren na bogu ti kuren ja katti gajajen ja fo wo fo su me xakun banta inkeedunkaaxun falle! Ken ya ni maarenmu inkeedunkaaxun ni hanmiranroxaaxun ja haqiranroxaaxun ja ya ni. Ikun de sinma nan ti jomun ja ne do inkeedunkaaxu ke yi! Ket'ikun me Alla daalin mugu ya: (yigu ya ni jaagunde do gaageye ga nt'i muugundini Alla fi-konjen do sallen siginden do jakkan kininden ja, I ye kanna koota yi sondonmun do yeeson ga yillen'a yi) ku haqiranto ye kanman nan sinme do koota xoten ja, n'a ŋi hanminbelini ku kun (inke) d'ikun soxola bakka Alla fin ja, n'i soxola bakka laaxara sinmeyen ja, m'i ga kefeni taqi bononton ja. Ken ya ni Bayi'atu Ridwaan (dujeyen xobilennaaxu: Alla ge duje muuminunin daja do xbillionmaaxu be yi) ken ga ŋaana biran be yigu sirun su ge de me ŋi yitten wure kuudo na faaren laayidun-renmaaxu... ku inkeedunko yogo ŋi kefini jaman ja, ke jama su yi, a baane ya n fallan toxi xobellenmaaxu ke yi, fo wo fo su xa m'a halla toxindi ga nta ti Ŋogome! A xos'i du kuma ke taqi dere yi! Ken ya ni; maarenmu, o na ti, jomun fo sooben ni ya, an na inkeedunkaaxun kacceen kutu bakk'an du yi ti kiiilun do sinmeyen kaafan ja, an n'a mexen wanxi bakk'an du yi ti seraaxun do haqirantaaxun jin teyen ja. Na toxo ti; duna do laaxara jomun d'i xeerin ni ya, an ŋan falle silaame yi an na ŋa haqirante xa yi, an na ŋa sinmaana yi,

an n'a tu xa nan ti BAANAAAXUN DE ALLA

BAANE YA NAFA. An n'a tu xa nan ti "sere, an ri soron ya yi, an telle soron xa ya yi" an ga na ken tu baane, ken bir'a nte xaw'an n'an du fosondi kun solo ya, m'an na dunderaaxu ŋ'i kanma moxo su ya. An na sinme xa nan ti, jomu ba g'an maxa, xeeri be g'an da duna ke yi, soron ge ŋa ke be kite sababun ja an da, ken ga na bege yi, in me sexe yi fog a toqo de! Hari; foga na toxi, ke be ga toqo ken nta fo bakka! Ke ya n'in na xa sinmandi do banna yogo qisan ja yere, -na toxo ti; misaalen we sefen fatanpansini- "ke banna ge ŋi debe be yi, debe ke solo, saraaxun w'i ya, i ye me deemana, i ye tewene me xibaarun ja. Xa banna ke yinme de, inkeedunko ya n'aken ja, goro-taxande, ŋaxa, siyinde, ma; baade nda ŋ'i be bajje, an ge xirindi baane, deben su ye ŋimini, ga nta ke inkeedunko dundere. Aken nte telle de, a ne xalisin ya denne, t'a Kaman n'i haqe toxo, **ti waxati nt'ike maxa!!!** Xa; Sooninkon me t'an ga n'an kitti baanen wutu t'an fi nte sere maxa, t'an nan saag'an kitti baanen xa wutu tu sere xa fi nt'in maxa. Ba??! I toxu kundun ja yi, m'a xa ma ga faatini, a xosi; faaren ya wara katti debidunkon ja ti baaden w'ike kan ja, debidunkon xa de xalisin kofu me yi n'i wara katte yi t'a n'i haqe toxo, **ti waxati nt'ikun maxa!!!**" (Golli buren tugaadin n'a me golli bure ya yi)! Ken ya n'o na ti, haqirantaaxun yogo ni, seren n'i du laatondi bakka inkeedunkaaxun ja, an na Alla haqen kine yi, na tegefoonin haqun kin'i ja, ken bir'an yinme y'an du maxa ketan ja! Na toxo ti; kemene kallaqjunten daali: (sere be ga kann'i yonkin xutungaaxun ja, kun ya ni kisinton ja) kun feti inkeedunko yi de, kun ni haqiranton ja yi. Alla daali xadi: (I ye soron sugandin'i du kanma hari dulli xoten ga na ŋ'i ya.) inke de sinma hari; Sooninkon yinmeni laadanin ja ke

ya ni hooraaxun ja, ke ya ni seraaxun xa ya. Ayiwa maarenmu; ke xa ŋi watte ya yi o ge ŋ'a mulla na soron maatand'a yi kuud'o su n'o kiiilun tox'o du yi, beri; ke watte ge gobo kofo su yi, jomun we roxono ken kofo yi, me xonnaaxun do tumboguntaaxun ya gobo no ken kofo yi, kun xa ge ŋa kofo su yi, inke de sinma ken kofo ken saagene falle ya abada, a nte telle kaane lewu!

Ken ya n'o na Alla ŋaaga aken be ge ni kuyindaanan ja, tunkanin tunka, a n'o kisi n'o tanga bakka inkeedunkaaxun ja, a do jokku buren moxonma su. A na legeri moxo sire ņej'o do silaamen su da, a n'o sefi legurun ja Laa ilaaha illa Llaahu ya. A na yanp'o kara furun xa su maxa! Aamiin!

Xa maarenme: Yuusufu Laasana Sumaare. Nan bogu: Tafasiriga - Gajaaga.

TIIRIN TIIRIN MAAMAN KOTOLLE

Alimanun missalen ti: (xa kanu booren tooran ja a nda butu) aken be duna dunkon ga d'a raga jamun taagumansen ja. Tiirin tiirin maaman kotolle: sange ya ni o ga ŋ'a dabarini n'an kittun hootu nan tiirin tiir'an batten di. N'in tox'a dabarini koota yi, in xenu, sangan renmун ti: Maaju kara, Maaju kara. I wuru bakk'in ja. Boore wurunten daga gundu hoonun xiri, i d'in wutu, I d'in telejo gunnen ja, in ga seedini jarinte wa taaxunu, a t'in da an we minni? In t'axakun ya n saage jin kinn'inke yi? Tuure ga sikk'a kaaran ja, a ti: ken d'an kaawa fi ya oku ga jin kinn'an ja? Janba ti: ken ken heti kaawafin yinmen ja, haadama renmu, oku nta xo axa moxon de! Sagalanme ti: oku na kundu ya de, o nte me karini xo; axa moxo! Kuuto ti: haadama renmu, ḥalintaaxun tqnpi axa maxa. In t'i da: ayi! Xa d'a toxo ta, haadama renmaaxun ya n tanpi. Kanjanbare ti: ayi! An ra w'a koon'o da, duna dunkon kahon gajan hanan ja saran haqe be ga kara. Siine ti: iyo, a do gajan fillandi! A do kosofon gajajen do buurundi xallen do ruwanda xallen siine! oku m'a jigi na nt'axa nta riini burux ya. Tibille ti: iyo, sinme Golfun gajajen me kallen ja. Tunbuja ga sikki a ti: an kiilun wa di, Sarlon (Seeraliyon) gajajen do mroobiyan (Liberiyan) gajaje, axa ga ŋ'i kittiran-lijoyen seerana ti me ya maraha katte. Hirige ti: ku gajaju ga ḥaana, soro kit'axa di, kun t'inkun biraadon jonginten ya na maraha gaagayen ja, ikun na kara dullen di ba? Kuuto soyi.... A t'iyo, an w'a sedan ja nan ti soron ya n kallan dullen din a ŋ'i hoonu wa yinben roono soxo-ho xasen ja??!! Ken noqu yi, inti: Aaayi...! Ind'in yaaxon tiigime, yaaxanji ma bogu horen ya n bogu. In sinme, inti: na seye ŋ'inke da, Alyaatiimen renmун ta-duuron nte terrene, sefe ma r'i fata duurun ja. Na seye ŋ'inke da, yaxarin duuro su ga no in na xalisin kin'i ya, i su ra ga gollini moxon be n'i du tanga naagandi buren do yanxayen ja bakka hooraaxun setu-hon ja Goppe xa da du toxo, a t: Iyo; axa ga saage taajiraaxu be yi, t'axa wa haasandin'oku hon muumuu dam n'a ŋ'i axa yinmenu haayi maarini (nan burux). In ti:ken xa ni mani ya?

A ti: axa saage jaarandiranun (dokotoronlanun) do tuumaranun ya dabarini oku fon muumuu da na ŋ'axa yimenu wa kalla dullen di! Ginbe ti: Maaju. In ti: naamu. A t'an kiilun wa di, Soobi danginte ke, an ga t'an w'a munda nan ro fon muumun tojen din an bogu haadama renmун tojen di? In ti: iyo!

Itisaasa ken, bisimilla! In ti ken xa saratin ni mani ya? I t'an ga lahi ḥaana fon muume be yi, an nta ken me karini xadi xo axa haadama renmu duurun ga kirana me karini moxon be! It'in n'in kitti batten wara daren di. Boyinaare ti: Maaju. In ti: naamu, a t'axa ga ŋ'i sange be ya a do mani n xawa? In ti sangen ya ni ta, a ti: ayi! A do duna ya n xawa, duna yoorinten ya nim axa sagen ke xa yoorinten ya ni!

Xa maarenme: Maaju Fofana. Nan bogu: Tasara - Karta.

Faabank-kan ren-sire

Digaame ya ni a wo suugunu neenun kanma, xa; a geeregeerenten we Sondonmun di, digaame ya ni a n salaxonta konwen da neenon kanma, x'an ga na t'an n'a feesefeese, an we riin'a nyi haadama renmun fo gebe d'a faam'I ban buren kanma, man xa; I kont'a liken wure.

Kuudo; o na faabankan-ren siren tu, m'o n saage katta digaamen sigi sollun ya yi xottu ku hilli di: faaban-ka a do len-sire.

Manne ni faaban-kan nwa?

Faabank-kan ni taaxurexe ya yi, a ga da kohumanden nya jama ya I laadanun g'i maxa, I danbun w'I maxa, I hi xason w'I maxa gell'I ganninkon golli xason di. Shariya w'i maxa ke be g'i geesunu dagana katt'I muuru hon nwa, geesundaana xa ye ken shariya ya ke be ga shariya ke tangana na faaban-kan renmun haqun kin'I ya.

Ren-siren xa?

Ren-siren ni sere yi, ke be ge d'i xirisun dega killen tu i du da sigi-solle yi i haaban-kan noxon di, nan golli kuud'i na nahan kiiny'i haaban-kan renmun nwa xotan do noweyen di do na bonen yonto bakk'i kanma xotan do newyen di.

In da ke digan kohumante be ge dangi kundu, o w'a haamun'a din an ti, len-sire, likke w'a kanma likke be a ga na kot'a wutu moxon wna, a w'I haaban-kan xiirini katta duntenwaaxun donwan nwa.

Ken di len-sire kiteye haaban-ka su di waajibin ya ni. Bar sana; haaban-kan soofan ya n'aken nwa noqu su, kuud'a ga ra na heerin fuutunu katta haaban-kan nwa a ga na nyi noqu su. Ken biren nwa; oku xaran-renmu, len-siraaxun kaahan n'o ya muurunu siri. N'a saabun nya hiinu hilli ya.

Fillandi: faaban-kan siginde ti diinan danben nwa. Ken xa muurin'oku ya maxa.

Digaame dohonde saabu da,

Yaali o beenu ga xarallenmaaxun nwa, yen baane su d'I du tirindi ke sigira yi ba???

**Xa maarenme: Ibraahiiム Kebe. Nan bogu:
Nceele-Tuuba - Debu Nyeeri**

FAABANKA [Mali Jamaane]

Faabankan wuruginte faabanka Mali saaxanka Bamako, bugura; seegu: xaayi do kulukoro, sikaso do seegu, mopti do tonboktu, gawo do kidal, xananun ti Mali linjeni, mukkunun ti jaatigi debi sire, faabankan renmun ti; danbe siren deben ya ni, xirisi xooron ti; wagadu do Mande ya ni. taaxanlenmon ti kallungoraaxu deben ya ni, fatanbinnira kinxennan da kootanu wari, a da kootanu mugu, a saage na koota xooru wari, banbañare jaaliba, Xaayixoore jabate, Xaayindi ro raxa banne, bogu raqu sikki, kulukoro do Ñaana gide, sikaso Ceeba do Babenba tarawore, tata tagaye, Marakala tanbange, seegu sinsa do balansa, mopti do kidal d'a yigu siru wari n'i sigiranun mugu. Asikiya Muhamed do Sixina Hamalla, kanku Mussa do Alimami Samori Toure, Ahamadou banba Tonboktu, alhadji siixu Umaru fuutanke, Soundjata keyita do Babenba do Ceeba Tarawore, oku Mali da koota xoore wari moxosiri, Mali da koota mugu koota xotu, koota linju, komaaxu tanpi horaxun da.
yinmen ra nta siyini yin gume falle!!

Sumana Tanbadu, nan bugu kulukoro debu Ñeeri, Xeriwaane

XAWANCAAXU

In ti ALLA toxo neemandaana hinnaana. ALLA tiiganden falle do sallen falle faari sennen kanma .

O wa tini :xa do golle soninko xa do soninkaaxu xa do naxani-siitiye

Ken su falle :in da ku tirindindu wa katta soninkara su danmanja

Ken ge ni Xawancaaxu

Xawancaaxu ni manne ya? A ri kan moxo ? Yaali xawancan do yaxan-remman ni baane yi ba ? Yaali komaaxu be g' o maxa soninkara a do diina komaaxun ni baane yi ba ? Do manne da ?

Xawancaaxu : ken ni digamen ya, ma sefe a ga wuti bakka (an xawa) maanan fatanta , in baana ,I wa tini : ke topu do ke topu ya n baana ,A wuren iñokko dinkoye do baraxatoye do siga do xabila do noone,nan ña Teye do Nooge, kefini na n sage na me wutu an wan' I rondi an ta ña,

Xawancaaxu : laadan kara ña,ke ni an yaxan-remma ,an do ke be gi raawa yexini me yi , Yugo ma Yaxare ,dimma be ma biranbe seretinu ku benu ga konji yexu ña I ge tinme xo: Hoore do Hoore , Ñaxamala do Ñaxamala, Garanke do Garanke ,kome do kome ,ken d' i me tana

Ke ni fon ne, ke be n ga A xala fii ke yi , ken falle O de manne wori Kaara saasa, Yogonu ya na du ñaana Yugu siru ña , na ku laadanu kuta xo: Hore yugo ñaani A na du sappi Garanki Yaxare ña,ma komo Yugo A na do sappi Horo Yaxare yexun ña ,toju O ti laadanu ku maña ,xa soninko ti :Modin ga na Noonan kutu nan ti sere ben da woxe yi(nan dangi A kamma) an ma wa kalla, I ti A na ma xa woxeyi, An banka do a karan ya, an du toxo a da, An we gaarana ! an me toju ko.

Yoxun kara

O ma-remu m' o ma-ren yaxaru benu ga bange turjan ña :I ti o ga na kiñe yexu ya biran be ,O d'o yaxan- remmo n wa na kiñe saranon ña, I wa ti ni :ke feti an Xawanca ña m' an do ken ta Xabila yi !

Yabo ,an faba me dunje ke yugo yi. Xa an me bara yugon su li ti fotana yi a gana bara, t'ada :fo muurun da, I ti :selije an te fo bure jagana na wara i rommun wure .

Xa. an ken ga naa ti, karisa falle ken te yexini sere tana su yi, EYI wa karisa gana sanku xa? An ñana kan moxo ?

Man xa do yugo ke nan ña doome, gondon ña, saaranon ganta, xala.

In simeyen maxa ken ni fo ya, a do xafu gan tinta ! Ken kunja On tinta saaranon ña d' I masala doome.I na xureye koy ' O yi

Soninkon ti: sere lawa regene nañi an me xobe girindi do du ya

In korosinden maxa, An wa na fonnan xaye su tirindi lenki, xibaren kamma, an wa ñii ni 90% a su ti ni an beg 'i ya. Gelli, O ga na dunje na ku laadani begeyi, A lante ñaana ma soninkara su na gomu a kanma . do manne da ? xunbene a na wasa ñaana soxiye ya, O do me naxan ña. Bawo yoxun te rono ti koota baane yi ! a rono ti kudeyi (Dumeye).

Xa. I ti :fo gebe tojo gunne kuton wa , a me tojo kani kuton wa.

O ga yaaxana ku benu ,O d' in te laada ya , o d' in te diina ya, hari o fotu in te baana.

I yexu ke yi, gonne ke basin te non ña , I xa telle kara ya I do rommun daga kaara, O ne rommu ku xilli manne ? jare ba ,kome ma modi ñani .?

Xa. kaara do gunne in te baana! Na toxoti karanko ku yogoni ya fayi gunne ke ya! kaara, yugo ñaana yaxare moorunu yoxu ña, yaxaren te yugo moorunu yoxu ya, xa gunne i filli su ya ni, kaara yaxan-renmu filli me ñi taaxunu bara baane, ma xa na masala bara baane kanma nañii yoxun mer ' i naxa , ken di me

xa o me kun wori gunne ña, yaali kara xallu ñan fasu ba ma gunne xallo ñan fasu ?

Diina n kara

I ti : Kome ma Ñaxamalan te dangini o kaane nan Sali t 'o yi ,

Xa. ke ni dimma be a me gante kitene modin-rommu ña, xa a me gan te kitene i ya xa? o ne sallen wala ti Ñaxamalan dangini o kaane ya ba? ken ni fo ya a xoten ge ni.

Ke fi giri minna ? A giri o ladani ku ya, na toxo ti daaru O kisimanu i d' i gollun taxandi do me naxan ña,

Ganni an ña na ri, Debe ya, T ' an we mulla nan taaxu kefini ya ,I ñi an bisimilana, bawo an wana kefi ya an ni jidi, I ni i laadanu kon an da , bawo yoxan-renmaxu ñe rono xa do me naxa, ken noxo ñani i na ti : a na ña O da Alimami, ma a na ña O da Ñaxamala , ma a na ña O da Kome A yogo ri kundu

An ga na dunje an na taaxu kefi ni ya, An ge me dunje an na dangi.

i ge ti sere be ni,Alimami ken ña Alimamaxu xara ña na tu,Ñaxamala ken xa ye Ñaxamalaxu murunu na tu, Mange ,kome, do Tunkan renme

Ken ñi i do me naxa, i kofon noxon ña xo: fanka)) الحكمة(

Xa lenke ,o de farixin du gebe ya wori ku di, do gajan ñama beli kanu ku do me naxan ña, Lenki. I ge ti ku beenu da Alimin-ronmu ña, kun ta xa xaraja, nan taaxu nan Tunkaran-xarasi,I yoxunu da duu ñia ((Rap)) ña

Yaali O ne xarabeli ña walla o kaane ba? Ke ñan de sooxiran saara soninkara ya,

Fooran kara

A - Dangon ñe bakk' o kanma ,Na toxo ti, kuu ñi na dango ña wara O kanma , xo : inke ni modin- renme ña digamu ye no inke nte fatanta kun koono , sere ni mugun ña,bawo i ti ni ya :An modi-renma ke !!! ken moxo baane ya ni kuttun xa.....

B - An yimme ya ñaana an yimme Gancindan ña,

C - An yimme ya ñaana an yimme Ñaxamalan ña,

D - An yimme yan saaga na an yexun sefen safana.

G - O ye ri ni fo wari o ge me domu ku be nu walla soninkara

In ke geda ke be wori fi ke noxon ña, on taaxu on masala doome ,ku do ku ga lawa jaarene moxon be, ma I gan fatanta ñaana yaxen be kamma.

Safanda Xa Maarenme:Laaji Tirera
Nan bogu :Naye Gajaaga

BUTURU MAANI BUTURU

Buturu maani buturu, kali buturu mani, kali kali buturu mani xa buturu.

Singin xaati singi, kali singin xati, kali kali singin xati xa singi. Ke ni

Sange ya yim a ga kittun bihiyen d'i singiyen naxa. Alla banna ke xa kooton na kundun ya yi, neweye do xotoye, a ga na neweyen jon koy'ibe ya, ken na max'a sinma nan t'i d'i duran fo ya ŋa. A nda xotoyen xa jon koy'i be ya, a xa n max'a sinma nan t'i d'i duran fo ya ŋa yi. Ken ya ni, o duje wo man xa, o bara. O d'a xanu m'o d'a xoni. Ameriki soro yigonu d'a xanu, ma yagonu d'a sinma nan t'a n'i waxati legeren ya, ke fanka lagare ga ni ga d'a kotokotaaden yonko, o yagonun d'a sinma nan ti jamaane be ga riini bandeeren rega a batten di, ken ni Siini ya yi (China). In ti: iyo, fun be ga ken tana koyini, ken ya haayi, jati regayun yagonun haayim o gan xawa n'i tu; kuuduo n'a tu o ra ga gollini do xensendi fon batte:

1- xarala xooru beenu ga duna di, Ameriki wa tanmu do ſeeru wuttu 17, (top) bakka tanpille fonon di, tankarage do baane 51 w'a maxa bakka kama fanan ja, duna xarala xooron di, keme do tan-ſeere 170 xarala sire w'a maxa bakka komo karagi 500 xarala sire di. Eropu wa karin'a yi, kame do tankarage do xarallanu karagi 155, xaralla siru bakka kamo karagi xaralla sire yi. Sapon (Japan) tanjikke do xarallanu tunmi sigira sikkandi. Siini (China) sigira tanmu do ſeerundi: xarallanu tnmu do tunmu 16 bakka kamom karagin 500 di. Jamaanin-renme (Israa'iil) a ga nta xarallanu ſeeri baane ya n'a maxa bakka kamom karagin di, ga nta, a na sigira tanmu do hillandin ya ragana, a wa Siini (China) kaane, n'a saabun ŋa, xaralla xooru naxati w'a maxa bakka ſeeri hanon di, komon sikki xaralla xoorun di. An xaw'o n yaagu, m'o ga d'o yinmun ro bolin di. Xaralla baane nt'o maxa kamom karagi xaralla sirundi duna di.

2- Sere naxaduganken kitaye, siinen di Ameriki tanaxate do wujuunu ſeri Dolaare hatande hillo 47,2\$. Xa Siini (China): wujuunu tunmi Dolaari. Man xa; a riini sigira keme do tunmundin 106ndin ya yi bakka kame do tandume do jamaanu seegi naxa 168.

3- Ameriki kotokotaade: Tiriliooniu hilli do taxande 2,5000.000.000.000\$ (Tiriliyooni baane genme: wujune Miliyaare) siine 2008.

Xa bari; siini (China): kamo seegi Miliyaari 800.000.000.000. a ga nta; gollaana Siini (China) a na leerinu tanmi do hillo ya gollini (m.12) n'i karindi me yi koota su, a xenxene golliran ya di, a saqa kappallenman ya batten di, a tugaadon su tan-sege Dolaare (80\$) xason di, a birene sellin yellen do maaron ya yi. O ga hari, ke be mukku nan t'i zga yoke be dejene do duna yi ti ken genme: Dolaaren Tiriliyonii baane do taxande ya yi, ken me haqe ya ni Ameriki xa g'a me dejene. Fatanfansiye be g'i do me naxa, a na hiinu hilli ya kanma: tuumaye, a do Hadama renmen haqe.

4- hon-tajen ma misikiine: sere be ho kitanten ga nta dangini wujunu tanmi Dolaare di siinen di, ken haqe Ameriki: Kaman taaxura su tanmu do karago (15%) siine 2007.

Nxa; Siini (China) wujune Dolaare wure ken haqe Siini (China) jaman di: tanjikke do tunmu Kaman taaxura su 36% bakka Miliyaari do taxande Hadam renme di. sere ya ni misikiinen wa Ameriki, sere be ho ronten gan roxa tanpille do wujunu hilli Dolaare. Sera nagaduganken w'a joppana tanjikke katta tandume wujeene Dolaare. Naxaduganken kanma: tan-kabe katta kame do tankarage. Hun be ga ken kanma, ken Kaman ni bannan ya. Ken xa haqe Ameriki: tunmu Kaman taaxura su (6%), i ga ke be soxono, a n xoor'i haajun haqen da. Ken ya n'i buurun nta kontono na soxaanon deema waxati su. Do gollaano, na deemanden r'i wure, na kuyinden ŋa soro da ku beenu g'an munda nan ŋuñen sirondi soxen da. Ke deemande saabu da, an r'aw'an noxon haqa ti Dolaarinu karagi ya, yigeran renme su yi. Digaame defonde da, duna marandi-moxo kurunba (la capitalisme) Ameriki xalle, a ga ke be jon-koyini katta duna yi muqe su nt'a di:

ken ya ni, i rawa du jaaran a t'i yinmenu ya, i rawa gilli xenibatten di, jawujen maxa na du konko. I wa gajan-yokki xooru hilli marana. Baanen, ken ni: Demokarasi (democratie). Hillandin ni: mundunde. Ken ya ni jamaani baane be g'a batunu Eropu ya ni Siini (China) heti, hari; Roosiya (Russie) heti, kun beenu Demokarasin kiyun muxunten g'i ya, Eropunkon gan dugut'i moxo sironden ja.

Maarenmu, oku xa na minna gelli ku sara koninto di, o beenu ga tojondi ti hi-muxunten baane yi ku beenu ga tirindindini nan ti: "jinnan do hadama renmen wa yexeni me yi; i nda saaren renmen ŋaana jinnan ya yi, ma; hadama renmen ya ni?"!!! ken d'i me tirindindi xahu gabe!! (an haqiren rox'in ja). Noonan wa sehen ja maarenmu, xa yanp'in maxa.

**Xa maarenme: Maaju Fofana.
Nan bogu: Tasara - Karta.**

AFIRIKI DO EROOPU DIPLOMAASIN GOLLIÑAN-RENMAAXU:
SIINE BILINBILI SIINE TI: PUTT... KAWU BILINBILI SIINE TI: PUTT...

Ti Alla toxo duna hinneyi loogonten kama laaxara hinneyi xerexerenten kanma.

Tiigeyen we Alla da tege-foonin su Kaman ge ni, aken be ge de haadama renmen ñ'i halla-sooxaanan ja ñiiñen kanma, kuud'a na tagandi nan sirondindi ñiiñe ke kanma. Kisiyen do neeman we annabin yinman binnen kanma. Aken be ge de duntejaaxun do tenkuyen sanxi do duna yi, na debinkaaxun fo sennen koyi haadama renmun ja. Maarenmu, ke sefan-ka ga ke be kanma, ken ni ya: sanmankatan diplomaasin golliñan-renmaaxu be ga Fatanbinnira buuru do fatandunbinnira buurun naxa, xerexereye maxa, Faraansi buuru (gouvernement). Xa; katt'o ga roono sefe ke yi, in w'a mulla na fi yogo bangandi soron da: ken ge ni nan ti, ke sefan-yinme ni fi ya yi sere gebe ga tini a m'a bag'in da. Na toxo ti faari sennen jaabi hadiise yogo noxo: (... gidi fo kanma an xeerin ga ke be yi...), sere su xa ga yi, an fi g'an du d'an koren maxa moxo be de, an fi nan xawa ñaan'an jamaanen xa maxa kundun ya yi, bari; anke, an kore, ke su ni jamaane ke yogo ya yi, jamaane ke ga na wurugi anken wurugiyen ya ni, a ga na saage falle, ken xa n'anken falla saageyen ya yi. Ket'a nte konjini nan ti "**ganni Fatanbinnira, kajen geben ya y'o soron maxa, bannaaxun ñ'o yi, fo ñ'o maxa, o ra ñi fi da**" ge ni?

Ken d'a ñ'o jamaanun wuriginton ya ni, i yiriwanton xa ñi. Xa; lenki ken, o !

Ken xa saabun n'o jamaanun falla toqen ya yi lenki. Jamaanen xa kaanan degeyen d'a falla toqen ja, jamaanen buurun (gouvernement: **الحكومة**) diplomaasin gollun sigiran nan xoora ken ja moxo siri. Beri; jamaanen ga ra nte telle kaane fi beeni falle xo, fanka, (gajan yokku) kotokotaade, soxoye, sahan d'i meeni, jamaanen renmun ra nta ken yaaxe duran kitana nan wese ga nta ti buuru killen ya yi. Buuru soron (fankamanin) ga na gemu-xannun tef'i do jamaani wuruginton naxa ja xaranjun do jamaanen haajun ga fi beeni ya, biran be, i nda gemu seran haqe be wutunden ja, jamaanen xa n'i xaran-ren siiton, d'i ren sirun deni, ken bire; i be ga na dega an xa n'an duruxoto. O de ken misaalen fo siren wori Jappo do Maelezi ya. A do jamaanu tana ni. Hari; Afiriki yinme suran-jamaanu ku..... Inke de sinma jamaanun naxan gollan-renmaaxun ni ya: nafa y'an max'inke banje, nafa y'in xa max'an xa kaara, o na gemu xannu tef'o do me naxa, na gollun joppa, be su g'a yi nafa be g'an d'an kappallenman banje, an n'a muuru. Ken ja, be su y'i nafan kitta t'i duruxotoyen lanñeran ja. Fi xa ga na were xa do me naxan ja a ga me gemu golliñan-renmaaxun na sigi xa do me naxan ja, ma xa; a na yuxube, ma; yaaxe gan kite ken fi ya.

Gollinlenmaaxun ke xa, bire yi a tonon raye xooron'anken da, bireni xa, a reye xooron'in xa da. Golliñan-renmaaxu ke xa bonoyen d'a yuxube yi, a raye gilli t'inke yi, xo a ga katta gilli t'an xa yi moxo be, a reye ñaana xa baasu yinme nte weren'o do me naxa. Xo seraaxun yinme moxo. Xa ke su de; Golliñan-renmaaxu ke lasilin taaxunu nafanin faraaxuyen ya kanma, in ne nafa ya kitan'an ja, an xa na nafa kit'in ja. Bone dunbe ga na jamaani gollan-renmun filli baanan be kita, xo gajanje i do jamaane yogo naxan ja, ma; jamaane ke yinme renmun duurun do me naxa, jamaani gollin-renma ke xa baasu ye yi. Ken ya ni Duna-gajan fillandi ke yi Japon ge ro gajaben ja, i ro d'i jamaani gollan-renman ya yi ken ge ni Almaañi ya, i ge de bone be wuri fi ke xa yi ken me muxi sere su ya. Iyo; tirindinde be g'i du ritini yere, ken ni ya: Eroopu golliñan-ren jamaanu beeni ga Afiriki, Eropu ga nafa be kitan'i ya ken su ra nte tuyini, xa; ke be tuyinten ge ni a gan xenpe ken ja ken wose. Afiriki jamaanu ku xa, manne tono n'i xa da golliñan-renmaaxu ke yi ??? do jamaanu ku yogoni ye werene gajanjun ja, i golliñan-ren Eropun jamaanu ku ne manne ñaana??! O xa ye tu xa nan ti, baasu ga na hari ikun kotokotaadun kita oku ye xaarunu d'i batte, x'an d'oku kita o nt'ikun xannu mukku. Golliñan-renmaaxu ke xa ne Afrikin jamaane su d'i maraanan ya naxan ja Eropun jamaano ku yi, na golliñan-renmaaxun rega na ken xa ña "**o ye gollini doome inke ni siine yi, anken ni kawu yi, inke nda xonu in na bilinbili m'in ge ti: putt! Anken xa nda xonu nan bilinbili inke ya n tini putt xadi...!**" ken bire maarenmu, tirindinde be ga yere ken ya ni: **KE KARABURUNTAN GOLLIÑAN-RENMAAXU WO, A RAQEN RA NTE WERENE BA? A GA KATTA WERENE, MANN'A GA NTE WERENE!!!! A GA RA NTE WERENE XA, KEN BIRE; DU XAN-XOOROYEN BATTEEN XA??!**

**Xa maarenme: Yuusufu Laasana Sumaare.
Nan bogu: Tafasiriga - Gajaaga.**

Ti alla toxon ja neemandaana hinnaana

O ye tiigana na maama a ken be gede ñiine xotte ke taga na yoroondi na kanmun taga na woruugi na hadamarenmen taga na doro ken falle kiseyin do neeman ye fare senne kanma .

tuwaaxun do naaburen Kacci be g` I do me naxa

Maarenmu lenki masalan ye worunu fiili sikki ya kanma

1 tuwaaxu . 2naabure . 3 kacci be g` ido menaxan ja

Fana tuwaaxu . tuwaaxunni ; na fontu a geni ke beyi

Fillandi naabure naaburenni ; fo yayi o ga muruunu na du nafa teyi do sere tana .

Sikkandi kacci bee g` i do me naxa kenni ; ifilli su ne muru fo ni yayi tuwaaxunni muruna ya xo naaburen xanni murunu yayi moxon be har `a ganañ `i muuru moxonte baana xa i baana su ne muru foyayi . aye gelli kacci be giido menaxan ja xadi tuwaaxu lante telle kaane moxosu na naaburentoxu xo naabure xa lante kaarini tuwaaxun ja moxon be bawonu an ye yogo ñiini a ye xaran ja, a haqilen lijenni moxosiri xa naaburen t` a maxa ma deeman daana xanteyi, a ga katt `i xaran ye tinmandini moxon be , ma an ye yogo ñiini naabure gumen yani xa a me xara ,a nnaburen xawa kijene noxxu be an te kijene non ja d`a xaran balaaxun saabu dan ja . ken yani, iti ; fuura kan fitte lantte kan fini t `i kan fo baane yi moxon be ken moxo yani tuwaaxun do naaburen rantte fetene bakka meyi . maarenmu sooninko o n `o renmu londi xaranjen ja ageña xaran ye moxosu , faran se ma ingile ma sooninkan xanne bari sooninkan xanne xaran ye d `a safanden jon feyi do saasa naxa misira an fojo tannaxate siine harisa a me kaane kita xo xannu kuttu de kaane kita moxon be a sababunni ; o d `a d `i funulenme bakka meyi a do keebe lante telle me falle (naabure) maarenmu xoroono xannen di funulenme tukka meyi a ga katta telle kaane moxon be xo kuttu xallen ge dega kaane moxon be ti tuwaaxun do naaburen do kacce beeg ` i do me naxa . kenni masalan yayi kee be ga tuwaaxun do naaburennaxa bakka.

**xa maarenme Abaasi Sumaare, S.M.K
Yinmanke. Gajaga Tafasiriga Maali**

Sooben do sange

Bisimilahi arahamaani rahiimi EE sooninko xa nawaari xa do golle, xa nawaari xa do soobe xa do sooninkaaxu.

Ken su dan giyen falle; sooninko, xa na tu nan ti sangen nta soobe kabana, sooben xanta sange kabanna, o n duuroxoto sooninko, o n maxa mungu d`o xannen ja, an maxa dugut'o ya, o ga me ken deberi xanne ke nta dagana kaane. Ken biren ja, a wa waajibin'o kanma nan duuroxoto do xanne ke batten ja.

Tuwaanon ti:"waajibin gi ra nti tinmene fo be falle ken fo xa ñanjen ni waajibin ña"

Ee sooninko xa terinke, xa kun m'a mugu ba? nan ti sooninkan xannen wa xaranje faransi do ameriki do duna noqu tananu. ken biren wa o n` a tu nan ti sooninkan xannen ni hooron xanne, sooninkan xannen ni xan lijnen ya yi.

Ken di xar` o na me tirindi; mennen da sooninkan xannen toxo falle ya?

Tirindi loogonte katti sooninkan renmu su yi. Xanne ke katta tuyini xannun do me naxan ja kanmoxo? O xa ti o na mulla xanne ken dag kaane ya.

**Xa marenme : Jeyidi habi saaxo
nan bogu: Jonboxu, Jallaane**

XIBAARE

Eropu

Burakaanin tiiden di kanmun raga nan ya sababu ya na fuura kanppinton
Fata wuruyen ዳ ,agiri ti isilandi banje.

Misira d'ecoppi:

Manxanje w'inaxanja do niili fangen pattenja.

Misira.

**Ajiharin xirisi xooren faati ken ge ni muhamadu seyidi tantaawi,
Ida footana taaxund'abattenje ken ge ni Ahamadu teyibu.**

Hayiti.

Ñiiñan sarallenyen ña non ዳ, ada sababun ya na 100 do fo sare keri .
-do siniwan jamaanen banje .

Sudan

I da yinmanki taxunden sugandinden ya{vote} jaabi fanan bogu, harisa basiru ya ni ka
ne –yinman ki xasse.

Polandi:

Fuura kanppinten xenu t'iyanmankenje d'iyaqe do 95 sere tananu ya gelli seri xooron
ঢা.

Araabu nin d'ime ñi ye 44n ya Libi jamaanen ዳ.

Kiñanjundaana : umaru jaani nan bogu tuba.

SOONINKAN XASU
Les mois en soninké
Soninke's months

Sooninke	français	English
Sooma	Janvier	January
Joona	Février	February
Maari	Mars	March
Birelli	Avril	April
Birero	mai	May
Jowoye	Juin	June
Jowoyelli	Juillet	July
Juxa	août	August
Wura	Septembre	September
Kankuti	Octobre	October
Nafabire	Novembre	November
Dagabire	Décembre	December

Silaamin xasu

1- Xasanne. 2- Xasanne-xoxone. 3-Annabinjaqe. 4- Annabinjaqe-xoxone. 5- Jimini-fana. 6- Jimini-lagare. 7- Saaban-fana. 8- Saaban-lagare. 9- Sunqaso. 10- Minaxaso. 11- Naxanqaso. 12- Baana (baano).

Kootanu / les jours de la semaine

- 1- Tangikoota = sibiti
- 2- Tunkakoota = alahadi
- 3- Tuumakoota = tenenje
- 4- Gangonkoota = taraata
- 5- Wandekoota = araaba
- 6- Xañakoota = alaxamisa
- 7- Harinakoota = juma

2309 n'a wutu Wagadu tunkaaxun taaxen ɳa. [wagadu taaxu: 300 siine Isa kaane].

2309, age de l'empire du Ghana, depuis sa fondation à nos jours.
23087, age of Ghana empire, from its foundation to now.

Nuwarinde katta Sooninkan Feddun ዘ.

Feddu ku ya ni; sooninkara yaaxamaxo sooninkara sunqunmu, sooninkara sigi tontenu, sooninkara nanman-saanu, sooninkan xannen do naamen wurigindaano, sooninkon d'i xannen d'i naamen geesundaanon d'i kandandaano bakka biten di katta xurayen do nooron wa, bakka liixiyen do tanpiyen di katta heeseyen do tuumayen wa, bakka muxxen di katta bangeyen wa, sooninkara tettekuretendaano gedin laqun do lanban laqun wa.

O na ti xa do tanpiye xa do suxuleye xa do wahaliye, Hari na xa tanbekkun sabatindi, Duntenjaaxu do layidu be xa ga d'i wutu Wagadu da, Alla ga nta xa kontond'i ya!

- **Feddu ku yogonu faayi:**

Sooninkon Maarinden Kafo Misira	Misira (Ejipti)
Madikaaman Musundo	Xaayi Mali
Sooninkon Maarinden Kafo Suuriya	Suuriya
Sooninkon Maarinden Kafo Madiina	Madiina Arabi Saudia
A.T.A.F	France
A.P.S	France
Soninkara.com	France
L'A.E.E.S, l'amicale des élèves et étudiants Soninké de l'Université Cheick Anta Diop de Dakar.	Dakar Senegal
<i>A do o ga ma kati ku beenu konjo yere</i>	

SOONINKON MAARIDAANO KAFO EJIPT

BP.1172 Attaba Caire Egypte.
E-mail: sooninkonkaho@hotmail.com
soobekama@yahoo.com

Daaxa: www.soobe.fr.tt
Tel (kittin xalle): (0020) 104377011

Kappallenmo [Nos Partenaires].

Kafo (Association)	Daaxa (Siège)
Madikaaman Musundo	Xaayi Mali
Sooninkon Maarinden Kafo Suuriya	Suuriya
Sooninkon Maarinden Kafo Madiina	Madiina Arabi Saudia
A.T.A.F	France
A.P.S	France
Soninkara.com	France
L'A.E.E.S, l'amicale des élèves et étudiants Soninké de l'Université Cheick Anta Diop de Dakar.	Dakar Senegal
Sunpu do Xati	Ganbiya
Radio DJIDA FM	Bakel Dakar (Senegal)
Xaranmoxo Daama Xonte	Koduwaara Abija
Xaramoxo: Ismaila Jaane Semega	Riyadi Sawudiya
Xaramoxo: Mahanmadu Tuure	Makka Sawudiya.
Xaranmoxo : ADAMA DARAAME	Dakar Senegaali

Kitaabu beenu ga dabari Sooninkon Maarinden Kafon ne [Qaahira – Misira, Suuriya do Madiina].

kitaabe	Safandaana / Yillandaana
1- Malle do Maaro, <i>Wagadu Danbe</i>	Maarindaano, <i>Adama Daraame</i>
2- Batiyu, Gonbonjen kitaabe	Maarindaano
3- Araaben seera ti sooninke	Maarindaano
4- Sooninken seera ti araaben	Maarindaano
5- Taalinun do Digan-xoro	Madi-Biramu Kante
6- Xaran kitaabe	Madi-Biramu Kante
7- Gemu xannu [harmonisation]	Maarindaano
8- Arbayin Nawawi	Mahamadu Baraaji
9- Hadiisi el-qudusi	Ibrahim Siise Muhamadu Kanute
10- Hijun do Umuran kitaab	Buubu Siise Mahamadu Baraaji
11- Laxadarinken defonde	Bakari Bajaaxa Umuraana Tanjigoora
12- Xufaaraaden(Hijaabu) kitaabe	Musa Yatabare
13- Sunqason Suume	Mahanmadu Kanute
14- ÑAAME	Madibiramu Kante
15- Wallaxa laqi fana, Maalik fiqihu	Mahanmadu Sanba Daraame
16- Hadama-renmen kawadi ti	X. Abdulkariimu Dukkure